

Бяздонная Крыніца яго Песні Жыцця

Беларусь развіталася з легендарным харавым дырыжорам, народным артыстам Беларусі, мастацкім кіраўніком Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Рэспублікі Беларусь імя Г.І.Цітовіча Міхаілам Паўлавічам Дрынеўскім...

Чалавечнасць, прафесіяналізм, творчасць на карысць роднай Беларусі — неад’емныя рысы яго жыццёвага і творчага шляху.

Шчырыя спачуванні родным і блізкім у сувязі са смерцю майстра ў гэтыя дні выказалі самыя розныя людзі і ўстановы. “К” далучаецца да іх. Вечная памяць!

Фота Юрыя ІВАНОВА

Соцыум

У ПОШУКАХ КАРАНЁЎ

Лістапад у нашай краіне — традыцыйная пара памінання продкаў. Нацыянальная бібліятэка і Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі правялі чарговы семінар, прысвечаны пытанням генеалагічнага пошуку.

Ст. 4

Залаты фонд

“...НЕ БЫЎ “КАНДЗІБОБЕРАМ”

Да 100-годдзя з дня нараджэння Андрэя Макаёнка “К” прапануе ўспаміны тых, хто яго ведаў не праз “парадны” партрэт у падручніку.

Ст. 6

Гістарыёграф

З КЛАНА ПЯТКЕВІЧАЎ ГЕРБА “ТРУБЫ”

У гісторыю беларускай культуры ён увайшоў пад запамінальным псеўданімам — “Адам Пług”. Славуты літаратар, перакладчык і рэдактар, сардэчны сябра Уладзіслава Сыракомлі, пакінуў па сабе даволі значную літаратурную спадчыну.

Ст. 14 — 15

ДРЫНЕЎСКИ Міхаіл Паўлавіч

Кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка выказаў спачуванні родным і бліжнім народнага артыста Беларусі Міхаіла Дрынеўскага, паведамляе прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

“Прыміце мае спачуванні ў сувязі са смерцю вядомага дырыжора, мастацкага кіраўніка ўнікальнага калектыву — Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Рэспублікі Беларусь імя Г.І.Цітовіча, народнага артыста Беларусі Міхаіла Паўлавіча Дрынеўскага, — гаворыцца ў спачуванні. — Яркім талентам і шматгадовай працай ён заслужыў сапраўдную павагу калег і прызнанне публікі. Сваімі ведамі і майстэрствам шчодро дзяліўся з моладдзю, выхаваў не адно пакаленне таленавітых музыкантаў”.

Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што Міхаіл Дрынеўскі дасягнуў прафесійных вышынь і ўнёс вялікі ўклад у развіццё нацыянальнай культуры, яго імя стала сімвалам цэлай эпохі ў айчынным харавым мастацтве. “Светлая памяць аб ім назаўсёды застаецца ў нашых сэрцах”, — адзначыў Прэзідэнт.

Беларускае мастацтва панесла цяжкую страту. 9 лістапада 2020 года на 80-м годзе пайшоў з жыцця мастацкі кіраўнік дзяржаўнага установы “Нацыянальны акадэмічны народны хор Рэспублікі Беларусь імя Г.І.Цітовіча”, народны артыст Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларускай ССР, прафесар Дрынеўскі Міхаіл Паўлавіч.

У гэтыя дні мастацкая грамадскасць рэспублікі развітваецца з выдатным дырыжорам, педагогам, грамадскім дзеячам. Яго шматгадовая дзейнасць — гэта яркая старонка ў беларускай культуры.

Дрынеўскі М.П. нарадзіўся 12 лютага 1941 года ў вёсцы Тонеж Лельчыцкага раёна Гомельскай вобласці.

Скончыў Гомельскае музычнае вучылішча і Беларускаю дзяржаўную кансерваторыю імя А.Луначарскага.

У 1973 годзе Дрынеўскі М.П. — галоўны хормайстар, з 1975 года — мастацкі кіраўнік Дзяржаўнага народнага хору. У якасці кіраўніка Дрынеўскі М.П. працягнуў захоўваць традыцыі, закладзеныя заснавальнікам хору Цітовічам Г.І., перапрацаваў і ўзбагаціў творчасць калектыву.

Пад кіраўніцтвам Дрынеўскага М.П. Нацыянальны акадэмічны народны хор Рэспублікі Беларусь імя Г.І.Цітовіча стаў прызнаным авангардам харавога мастацтва ў рэспубліцы, актыўным удзельнікам самых значных культурных мерапрыемстваў, сапраўднай творчай лабараторыяй, збіральнікам і захавальнікам нацыянальнай музычнай спадчыны беларусаў і візітнай карткай краіны.

З вялікім поспехам калектыву гастраліваў па краінах СНД і далёкага замежжа.

З 1973 года Дрынеўскі М.П. выкладаў у Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, выхаваў плеяду маладых таленавітых хормайстраў. Актыўны грамадскі дзеяч, ініцыятар шырокай музычна-асветніцкай дзейнасці, ён шмат гадоў з’яўляўся нязменным старшынёй грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз музычных дзеячаў”, вёў актыўную грамадскую работу.

Неаднаразова адзначаўся дзяржаўнымі ўзнагародамі і ганаровымі званнямі: “Заслужаны дзеяч мастацтваў БССР” (1978), Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР (1982), ордэн “Трацоўнага Чырвонага Сцяга” (1986), медаль Францыска Скарыны (1990), ордэн “Францыска Скарыны” (2001).

У гэтыя дні грамадскасць развітваецца з Міхаілам Паўлавічам Дрынеўскім... Яго жыццёвы шлях — прыклад адданнага, сумленнага служэння Айчыне. Яго творчасць — яркая, незабытая старонка беларускай культуры.

Светлая памяць аб Міхаіле Паўлавічы будзе доўга жыць у нашых сэрцах.

Бондар Ю.П., Ансімаў А.М., Вітчанка Н.В., Гаявая В.І., Гільдзюк Ю.М., Дулава К.М., Дудкевіч В.У., Захлеўны Л.К., Казінец М.А., Карчэўская Н.У., Крыловіч В.М., Стружэцкі Т.І., Фінберг М.Я.

Памяць

Калектыв Влікага тэатра Беларусі смуткуе ў сувязі са смерцю вядомага харавога дырыжора, фалькларыста, этнографа, народнага артыста Беларусі, мастацкага кіраўніка Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Рэспублікі Беларусь імя Г.І.Цітовіча Міхаіла Паўлавіча ДРЫНЕЎСКАГА (1941 — 2020).

У памяці калег-музыкантаў і публікі Міхаіл Паўлавіч заўсёды застаецца яркім адрывам, сардэчным і сумленным чалавек, сапраўдны носьбіт народнай музычнай культуры і слаўны дзеяч нацыянальнага адраджэння.

Шчырыя спачуванні ўсім калегам, вучням, родным і бліжнім выдатнага музыканта.

Калектыв Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь, Беларускай канфедэрацыя творчых саюзаў выказваюць шчырыя спачуванні родным і бліжнім у сувязі з заўчаснай смерцю народнага артыста Беларусі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі, прафесара, мастацкага кіраўніка Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Рэспублікі Беларусь імя Г.І.Цітовіча ДРЫНЕЎСКАГА Міхаіла Паўлавіча.

Рэспубліканскі савет па пытаннях клубнай дзейнасці і народнай творчасці пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь, а менавіта старшыня савета Хмялькоў А.Ф., дырэктара абласных цэнтраў народнай творчасці: Каржук С.В. — Брэсцкая вобласць, Пазняк І.Р. — Мінская вобласць, Лабука К.П. — Віцебская вобласць, Мурэня А.У. — Гродзенская вобласць, Сафрановіч Н.Д. — Гомельская вобласць, Галуза І.П. — Мінскканцэрт, выказваюць спачуванні родным, бліжнім і калегам ДРЫНЕЎСКАГА Міхаіла Паўлавіча, влікага дзеяча культуры і мастацтваў нашай краіны, прафесара, заслужанага дзеяча мастацтваў БССР, народнага артыста БССР, мастацкага кіраўніка Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Рэспублікі Беларусь імя Г.І.Цітовіча.

Упраўленне культуры Брэсцкага аблвыканкама, Брэсцкая абласная арганізацыя Беларускага прафсаюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму выказвае глыбокія спачуванні родным і бліжнім народнага артыста, прафесара Міхаіла Паўлавіча ДРЫНЕЎСКАГА. Памяць аб бліскучым харавым дырыжор, найвышэйшым прафесіянале, унікальным чалавеку, выдатнай асобе будзе жыць у сэрцах церапаўніка і будучых пакаленняў сапраўдных прыхільнікаў яго творчасці.

Упраўленне культуры Віцебскага аблвыканкама смуткуе ў сувязі з заўчаснай смерцю мастацкага кіраўніка і галоўнага дырыжора Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Рэспублікі Беларусь імя Г.І.Цітовіча Міхаіла Паўлавіча ДРЫНЕЎСКАГА і выказвае спачуванне родным і бліжнім.

Бяздонная

9 лістапада 2020 года сышоў з жыцця народны артыст БССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР, мастацкі кіраўнік і галоўны дырыжор Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Рэспублікі Беларусь імя Г.І.Цітовіча, прафесар Міхаіл Паўлавіч Дрынеўскі.

Міхаіл Паўлавіч Дрынеўскі, адзін з выдатных дзеячаў беларускага музычнага мастацтва, шматгранна адораны фалькларыст, этнограф, аранжыроўшчык, натхнёны аўтар і арганізатар шматлікіх канцэртных праграм і творчых праектаў, нарадзіўся 12 лютага 1941 года на Гомельшчыне. Скончыў Гомельскае музычнае вучылішча і Беларускаю дзяржаўную кансерваторыю імя А. В. Луначарскага (клас дацэнта А. П. Зелянковай), па размеркаванні быў накіраваны ў Мінскае музычнае вучылішча імя М. І. Глінкі. З 1973 года — галоўны хормайстар, з 1975 года — нязменны мастацкі кіраўнік і галоўны дырыжор Дзяржаўнага народнага хору БССР (Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Рэспублікі Беларусь імя Г.І.Цітовіча), які ўзначальваў 45 гадоў.

Яркія і самабытныя праграмы яго калектыву, у якіх аб’ядноўваюцца харавы, танцавальны і аркестравы пачаткі, адкрывалі для слухачоў усяго свету аўтэнтычны фальклор розных эпох, аранжыроўкі народных песень, акадэмічную і прыватнаму музыку, сучасныя творы беларускіх і расійскіх кампазітараў. Асобнае месца ў яго творчай палітры займалі тэмы патрыятызму, грамадзянскасці, памяці подзвігу савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне. Праграмы, створаныя да юбілейных дат Вялікай Перамогі, атрымалі самую высокую ацэнку і прызнанне, сталі папулярнымі і бліжэйшымі ветэранам. За шматгадовую творчую дзейнасць пад кіраўніцтвам Міхаіла Паўлавіча калектыв трымаў увайшоў у авангард канцэртнага жыцця Беларусі, набыў устойлівы статус лідара ў народнай харавой традыцыі, стаў сапраўднай творчай лабараторыяй, збіральнікам і захавальнікам нацыянальнай спадчыны беларускага народа, яго візітнай карткай на міжнародным культурным узроўні, увабленнем адзінства і супольнасці славянскіх культур.

З 1973 года Міхаіл Паўлавіч выкладаў у Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі і выхаваў плеяду маладых таленавітых хормайстраў. Актыўны грамадскі дзеяч, ініцыятар шырокай музычна-асветніцкай дзейнасці, ён шмат гадоў з’яўляўся нязменным старшынёй грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз музычных дзеячаў”, членам журы шматлікіх фестываляў і конкурсаў, у тым ліку старшынёй журы Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур, ганаровым акадэмікам Міжнароднай кадравай акадэміі, членам Камітэта па Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь у галіне культуры і мастацтва, членам Рэспубліканскага грамадскага савета па культуры і мастацтву пры Саўеце Міністраў Рэспублікі Беларусь.

За выдатныя дасягненні ў развіцці музычнага мастацтва, прапаганду культурнай спадчыны беларускага народа, умацаванне адносін братэрства, дружбы і ўсебаковага супрацоўніцтва паміж народамі Беларусі і Расіі М. П. Дрынеўскі быў адзначаны шматлікімі ганаровымі званнямі і ўзнагародамі, сярод якіх: Народны артыст БССР, Заслужаны дзеяч мастацтваў БССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР, лаўрэат прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “За духоўнае адраджэнне”, лаўрэат прэміі Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі, медаль і ордэн Францыска Скарыны, памятнае медаль “За супрацоўніцтва” да 10-годдзя падпісання Дагавора аб утварэнні Саюзнай дзяржавы, падзяка Дзяржаўнага сакратара Саюзнай дзяржавы П. П. Барадзіна і іншыя.

“Музыка — усё мае жыццё” — прызнаваўся маэстра ў апошнія гады. Насамрэч, уся яго творчая і грамадская дзейнасць сапраўднага мастака была накіравана на прымажэнне і захаванне для нашчадкаў фундаментальных культурных каштоўнасцяў, выхаванне любові да музыкі і павагі да прафесіі музыканта. Шматгадовая плённай працай Міхаіла Паўлавіча Дрынеўскі ўнёс вялікі ўклад у развіццё культуры, музычнага мастацтва і адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Калектыв Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі глыбока смуткуе з нагоды смерці Міхаіла Паўлавіча Дрынеўскага і выказвае шчырыя спачуванні родным і бліжнім.

Сталініскі раённы выканаўчы камітэт выказвае шчырыя спачуванні родным і бліжнім у сувязі са смерцю Міхаіла Паўлавіча ДРЫНЕЎСКАГА.

Міхаіл Паўлавіч быў легендай народнай музыкі не толькі ў нашай краіне, але і далёка за яе межамі. Настаўнік, дырыжор, прафесар, кіраўнік Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Рэспублікі Беларусь імя Г.І.Цітовіча — сваёй творчасцю ён дарыў людзям найлепшыя ўзоры духоўнай спадчыны і ўносіў вялікі ўклад у развіццё нацыянальнай культуры.

Жыхары Сталінішчыны ўдзячны Міхаілу Паўлавічу за падтрымку і асабісты ўклад у развіццё, станаўленне і прызнанне творчых калектываў раёна.

У памяці ўсіх, хто яго ведаў, ён застаецца такім жа выдатным Чалавек, высокі Прафесіянал, вялікі Майстар. Светлая памяць аб Міхаілу Паўлавічу назаўсёды застаецца ў нашых сэрцах.

Установа культуры “Мягілёўскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці і культурна-асветніцкай работы” смуткуе з выпадку смерці ДРЫНЕЎСКАГА Міхаіла Паўлавіча, заслужанага дзеяча мастацтваў БССР, народнага артыста, мастацкага кіраўніка Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Рэспублікі Беларусь імя Г.І.Цітовіча, і выказвае спачуванні родным і бліжнім памерлага.

Аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Віцебскага раённага аблвыканкама, культурна-грамадскае выказваюць шчырае спачуванне родным, калектыву Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Рэспублікі Беларусь імя Г.І.Цітовіча ў сувязі са смерцю дарагога чалавека, народнага артыста Беларусі, прафесара, мастацкага кіраўніка і галоўнага дырыжора Міхаіла Паўлавіча ДРЫНЕЎСКАГА. Яго чалавечнасць, прафесіяналізм, творчасць на карысць роднай Беларусі, людзей незабыўныя. Беларускія песні заўсёды будуць гучаць у нашых душах так, як быліся яго сэрца. Вечная памяць!

КУЛЬТУРА

ШТОГТЫДНЬВЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСТУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.
Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Галоўны рэдактар — КРЫВАНОС Аляксандр Паўлавіч; намеснік галоўнага рэдактара — Юры КАРПЕНКА; адказны сакратар — Таццяна ПАШУНКА; рэдактар аддзела: Яўген РАПІН; аглядацкія рэдакцыі: Зміцер ЮРКЕВІЧ, Надзея БУНДЭВІЧ, Надзея КУДРЭЙКА, Антон РУДАК, Ілья СВІРІН, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; спецыяльны карэспандэнт: Пётр БАБЕЛІНСКІ; мастацкі рэдактар — Наталія ОБАД.
Сайт: www.kimpres.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрес рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, ч.4, в.1. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефакс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.
Выдавец — Рэдакцыйна-выдавельская ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”.
Дырэктар — СЛАБОДЗІН Ірэна Аляксееўна;
першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна.
Прыёмная: (017) 334 57 41.
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, Ч.4, в.1. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.
Аўтары донісай паважліваму прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, папярэдняе званіц (нумар папярата, дату выдання, кім і каі выданыя папярата, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.
Аўтарскія рупкілі не рэзінуюцца і не вяртацца. Меракванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары ніякіх адказнасцяў за дакладнасць матэрыялаў.
© Матэрыял на правах рэкламы.
“Культура”, 2020. Наклад 2863. Індэкс 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці.
Папідска ў друку 13.11.2020 у 17.00. Замова 3432.
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”.
220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1, літ. № 02330/106 ад 30.04.2004.

Крыніца яго Песні Жыцця

Пайшоў з жыцця народны артыст Беларусі Міхась Дрынеўскі. Уявіць без яго Нацыянальны акадэмічны народны хор імя Г.Цітовіча і, шырэй, далейшае развіццё народнага харавога выканальніцтва пакуль немагчыма. Але засталіся шматлікія запісы калектыву, які ў мастацкім асяродку так і называлі — хор Дрынеўскага, гучаць і будучы гучаць апрацоўкі народных песень, зробленыя Міхасём Паўлавічам. У памяці многіх дзеячоў культуры і простых слухачоў паўстаюць незабыўныя сустрэчы з майстрам. Нарэшце, прыходзіць асэнсаванне ўсяго таго, што было зроблена гэтым музыкантам і грамадскім дзеячам. Нашы суразмоўцы дзеляцца з чытачамі “К” сваімі ўспамінамі.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Уладзімір КАРЫЗНА,
паэт, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі:

— Мы з Міхасём сябравалі многа гадоў, а з яго хорам я супрацоўнічаў яшчэ да таго, як ён яго ўзначаліў. Гэты калектыву запісаў каля двух дзясяткаў песень на мае словы. А тры песні — з маімі не толькі словамі, але і музыкой: “Беларусь мая сіньякокая”, “Даўно ты ў хаце не была”, “Гадзі маладая”. Я тады вучыўся на другім курсе філфака, а Генадзь Цітовіч адгукнуўся на мае творчыя парывы, нават прапаноўваў рабіць музычную кар’еру. І тое, што ён сам запрасіў Дрынеўскага ў свой калектыву, трымаў яго як аднаго са сваіх вучняў, што называецца, ля самага сэрца, а потым ганарыўся, што хор патрапіў у добрыя рукі, дарагога каштуе. Гэта і ёсць пераемнасць. Дрынеўскі не проста захаваў у калектыве ўсё лепшае, а ўзяў яго на яшчэ больш высокі ўзровень. Бо ў Міхася х талент ад Бога, і песню народную ён ведаў і любіў з маленства. Дый працягваў ён назапашанае не адным калектывам, а ўсёй беларускай песеннай культуры, што справдзек была душой народа. Слухаш ягоны хор — усё знешне проста, лёгка, быццам само сабой атрымліваецца. А насамрэч колькі сіл туды ўкладзена! Утрымліваць такі вялізны калектыву няпроста. У кожнага чалавека — свой космас у душы. Як іх з’яднаць у адну супольнасць? І пры гэтым захаваць індывідуальнасці, што вельмі важна! Дрынеўскі гэта ўмеў. Як чалавек ён быў вельмі спакойны, ціхі, мяккі, з выключна добрым, нечэлавічым гумарам. А ў творчасці — волат, асілак, адна з самых яркіх зорак нашага харавога мастацтва. Ён ужо пры жыцці стаў легендай. Мне неаднойчы даводзілася выступіць з ім на канцэртах, дзе я чытаў вершы, а

хор спяваў. І бачыць, як сустракалі Міхася і яго калектыву. Людзі слухалі ды слезкі выпіралі. Паўсюль — што на Браслаўшчыне, што на Гомельшчыне — поўныя залы, ва ўсіх вочы палаюць. Ён быў безадмоўным і вельмі адказным, адгукваўся на запрашэнні з глыбінкі, да яго звярталіся многія аматарскія аўтары і калектывы — усім дапамагаў. Святы чалавек! А калі я працаваў на радыё, якім святам станаўся кожны запіс хору — гэта была папраўдзе радасная падзея. Некаторыя з супрацоўнікаў употай заходзілі ў рубку гукарэжысёра, каб паслухаць. І былі ў такім захапленні! А потым тыя запісы папаўнялі нашы фонды — гэта ж неацэнны скарб, які працягвае жыццё твораў і пасля смерці.

Леанід ЗАХЛЕУНЫ,
кампазітар, народны артыст Беларусі, мастак кіраўнік ансамбля народнай музыкі “Бяседа” Нацыянальнай тэатральна-апернай Беларусі:

— Мы ведалі адзін аднаго шмат гадоў, сябравалі, але ўсё роўна — аб’ядноўвала нас менавіта народная песня і паважалае стаўленне да яе. Ён умеў пажартаваць, быў вельмі добры, чулівы чалавек з адкрытай душой. Разумны, адукаваны — і заўсёды вельмі прасты ў стасунках: ніколі нікому не яму ж даводзілася сустракацца з працоўнымі, вясцоўцамі, са шматлікімі аматарскімі калектывамі) ён не паказваў сваёй перавагі. Гэта заўжды былі стасункі на роўных. Прычым не ён “спускаўся” з нейкіх зорных вышыняў (ён увогле ніколі не пачуваў сябе там), а ягоныя суразмоўцы адразу неяк “узвышаліся”, распраўлялі плечы. Было бачна, як яны літаральна на нашых вачах падлітваюцца ягонай энергетыкай, зараджаюцца ягоным натхненнем, неверагоднай прагай жыцця. Ну, а сам ён усё гэта чорпаў у нашым фальклоры — той бяздоннай крыніцы, што заўжды падтрымлівала не адно

пакаленне беларусаў. Самарадак, ён увабраў у сябе народную песеннасць з малаком маці — і гэта не “дзяжурныя” словы. Бо пацверджаннем — тое, як ён пранёс гэты неацэнны здобытак нацыі праз усё сваё жыццё. І рабіў гэта з той адданасцю, што ўласціва нямногім. Ён быў, ка-

родку звычайна пануе негалосная канкурэнцыя. Здраецца, хтосьці так і наровіць “пакусаць” суседа ці хая б ціха парадаваша ягоным няўдачам. А Дрынеўскі ўмеў радавацца за калег. Быў тым рэдкім, вельмі “чалавечным чалавекам”, які заўжды мог знайсці добрыя словы. Мы

хорам, і той імгненна рэагаваў на яго скупыя мужычынскія жэсты, на кожны незаўважны рух. Ад тых дынамічных градацый фортэ і піяна, якіх дасягаў яго калектыву, беглі мурашкі па спіне. А лірыка была такой кранальнай, што вышкікала слёзы. Не толькі ў простых слухачоў — у прафесіяналаў. Бо ён і ў жыцці быў чалавекам з цёплым, добрым сэрцам, неверагодным пачуццём гумару — і пры гэтым вельмі мудрым, з тонкім, глыбокім унікненнем ва ўсё музычныя таямніцы. Адным словам — майстар.

Віктар ШЫКАВЕЦ,
хормайстар Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору імя Г.Цітовіча:

— Мне пашчасціла, што я з Міхасём Паўлавічам не толькі працаваў, а яшчэ і вучыўся ў яго. Памятаю, як здаваў іспыт. У камісіі, акрамя Дрынеўскага, былі Віктар Роўда і Ганна Зеліна. Уваходжу, а Роўда (ён заўжды быў эстэтам) адразу гэтак сур’ёзна: “Што ж вы, малады чалавек, у сандаліях? І стрэлка на адной штаніне недапрасаваная. Да іспытаў трэба лепей рытавацца!” Я, вядома, зусім разгубіўся, не ведаю, што і адказаць. Я тады ў нейкай бабулці кватэру здымаў, літаральна насупраць кансерваторыі — зручна. Але ж прас у яе быў — ну зусім стары, проста “археалагічны выкапень” нейкі, на вулгах працаваў. Закідваеш унутр вулгі, ён ад іх награваша — і ўсё, можна пачынаць прасваць. Як на такім нармальным стрэлці зробіш? Дый чарвікаў канцэртных у мяне тады не было. Хадзіў у тым, што ёсць. Дык ніяко іспыт не зям? Атмасферу разрадзіў Міхась Паўлавіч, ён за словамі ніколі ў кішэню не лез. Зірнуў гэтак з блізкаўкай у вачах і звяртаецца да мяне з гумарам: “Ну дык апранай мае “чобаты”! Якая розніца?” А розніца была, і вельмі вялікая: у мяне — 44-ты, а ў яго, бачу, на два — тры памеры менш. Ён гэта таксама заўважыў — і нічога, працягвае ў тым жа гулівым тоне: “Пальчы пад агнеш, пастайш тут трохі, а я пакуль у тваіх басаножках у камісіі пасяджу”. Іспыт я здаў “пры парадзе”. Бо камісія пачакала, пакуль я ў сваіх аднакурсніку адзеннем ды абуткам разжываўся. Але, думаю, чакаль ім было несамомтна: Міхась Паўлавіч умеў і анекдоты расказаць, і байкі, іншыя ўсялякія гісторыі — знаходзіцца з ім “у кампаніі” было ўтульна і весела. Ён увогле з кожным чалавекам умее кантакт наладзіць. У наш калектыву заўсёды за-

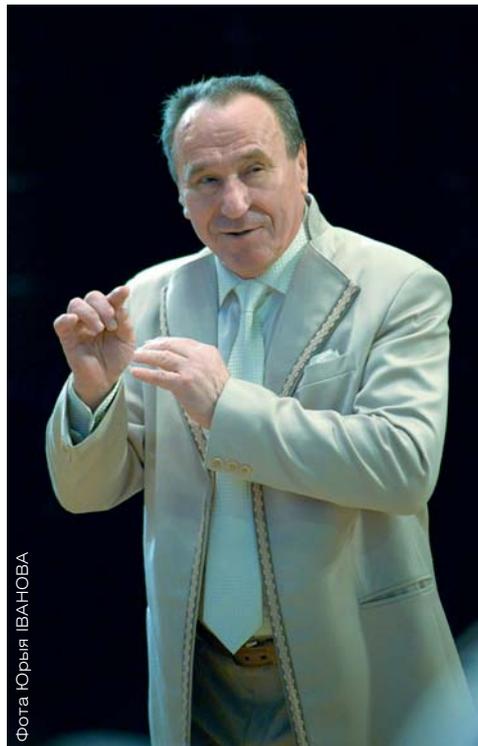
вітвала многа твораў. Свае творы прыносілі тыя ж Ігар Лучанок, Алёг Чыркун — ды ўсе, хто для такога складу пісаў. У кампазітараў — свой погляд, у нас як у выканаўцаў — свой. Дык Міхась Паўлавіч заўжды знаходзіў узаемапаразуменне. Калі трэба — рабіў сваю рэдакцыю. Гаварыў: “Хадзі, паглядзім, што тут нам прынеслі”. Мы разам глядзелі, я пад ягоным кіраўніцтвам таксама пачаў апрацоўкі рабіць. Бо ён жа не толькі геніяльны майстар. Ён быў не адно для мяне, а для ўсяго нашага хору, для іншых хормайстраў і дырыжораў — На-стаўнік.

Лідзія ШЫКАВЕЦ,
артыстка Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору імя Г.Цітовіча:

— Ён ставіўся да нас як да сваіх дзяцей, усіх імкнуўся “схаваць пад крыло”. Улюбёнае слова — дзяўчынка: “Дзяўчынка, ты паела? Зайдзі, табе яблычак дам. А як твая малая? А хлопцеступіў? Ці ўсё добра?” — і ўся размова ў такім духу. Дзяўчат у хору многа — на кожнай заўважыць абноўку, прычоску, зробіць камплімент. Звычайна кіраўнікі як? Далучы ўказанні — усё, выпаўняйце. А ён умеў пва-свойскі ставіцца. І не дзеля “іміджу”, яму сапраўды было цікава, што і як у кожнага з нас. Але ж у прафесіі быў вельмі патрабавальным. Паспрабуй толькі не вывучыць сваю партыю — адразу пачуеш: “Дык што, дзеванька? Што будзем з табой рабіць? Думаеш, адпачываць сюды патрапіла?” Тое, як ён дырыжыраваў, — асобнае пытанне. Вы на руку ягоныя зірніце! Нейк спяваю сама, лаўлю ягоны погляд — а там столькі перажыванняў за мяне, столькі падтрымкі: маўляў, трымайце! Мы страцілі не яго, а частку сябе саміх.

Людміла ЗЯМЦОВА,
артыстка Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору імя Г.Цітовіча:

— Мы асірацелі. Як цяпер без Міхася Дрынеўскага? Незразумела. Бо ён быў наша сям’я, абарона, надзейная апора. Якія пытанні, праблемы, якая бяда — адразу да яго. Дый калі дырыжыраваў, мы разумелі яго з кожнага жэсту, нават позірку. Калі ён выходзіў да нас — не так важна, на канцэртніх ці рэпетыцыі, мы адразу пачувалі сябе, быццам на іншай планеце. Бо ягоная харызма стварала чуд — і нейкі папраўдзе “міжгалактычны” кантакт. Думаю, ён будзе падтрымліваць нас і з Нябёсаў. **К**

Фота Юрыя ІВАНОВА

лі можна так сказаць, нашым патрыярхам у гэтай галіне: сам Генадзь Цітовіч убаўчы ў ім свой працяг. А разам з Дрынеўскім сышла сучасная эпоха нацыянальнай музычнай культуры.

Ніна ЛАМАНОВІЧ,
народная артыстка Беларусі, галоўны хормайстар Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі:

— Сышоў майстар, і сваім сыходам ён замкнуў сучасную пляду тых, хто ўзімаў да сучасных акадэмічных вышынёў беларускаму народную песню, не сапсаваўшы яе сутнасць: Рыгор Шчырма, Генадзь Цітовіч, Міхась Дрынеўскі. Мяне як хормайстра заўсёды ўзрушалі змбралыяе гучанне, сам характар спеваў калектыву. Бо гэта былі не проста песні, а ўся душа народа. Такі якасны, гарманічна адбудаваны гук быў рэдка — нават сярод самых знакамітых хароў. І, прызнацца, я не бачу чалавека, які мог бы Міхася Паўлавіча паўнаўвартасна замяніць. Баюць, незамненых людзей няма, але гэта акураг той выпадка, што сцвяржае зваротнае. У творчым ася-

Вольга ЯНУМ,
мастак кіраўнік Нацыянальнай акадэмічнай харавой капэлы імя Р.Шчырмы:

— У беларускую песню ён быў не проста ўлюбёны — закаханы. Шчыра, усім сэрцам. Рабіў цудоўныя аранжыроўкі фальклорных узораў — сам, не звяртаючыся дзеля гэтага да кампазітараў. І рабіў такія апрацоўкі з глыбінным разуменнем сутнасці народных спеваў. Такім жа высокім было яго дырыжорскае майстэрства: ён склаў адзінае цэлае з

Лістапад у нашай краіне — традыцыйная пара памінання продкаў. Нацыянальная бібліятэка і Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі нездарма менавіта цяпер правялі чарговы семінар, прысвечаны пытаннем генеалагічнага пошуку — 5 лістапада, акурат паміж святкам Дзяды, якое адзначаюць каталікі ў другі дзень гэтага месяца, і Змітраўскім Дзядзімі, што святкуюцца праваслаўнымі ў суботу перад днём святага Дзмітрыя, якая сёлета выпала на 7 лістапада.

Антон РУДАК

Семінар “Новыя дакументальныя знаходкі і генеалогія”, з увагі на эпідэміялагічную сітуацыю, праходзіў у анлайн-фармаце. Мерапрыемства аб’яднала як бібліятэкараў і архівістаў, так і незалежных энтузіястаў генеалагічнага пошуку. Увазе ўдзельнікаў былі прапанаваны новыя крыніцы па генеалогіі, якія паступілі ў беларускія архівы і бібліятэкі ў дар ці ў выніку закупак, а таксама свежыя знаходкі і адкрыцці ў галіне пошуку нашых каранёў.

ПАЗААРХІВНЫ ПАШУК

Выступ загалючы навукова-даследчага аддзела кнігазнаўства Наталлі Гарковіч быў прысвечаны выданням у фондзе Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, якія могуць зрабіцца падмуркам для пазаархіўных генеалагічных пошукаў. Тым, хто бярэцца за пошук сваіх продкаў і ўжо атрымаў усю магчымую інфармацыю ад сваякоў, перадусім варта звярнуць увагу на кнігу супрацоўніка аддзела генеалогіі, геральдыкі і нумізматыкі Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Сяргея Рыбчонка “Крыніцы па генеалогіі Беларусі”.

Гэтае выданне змяшчае звесткі аб такіх генеалагічных крыніцах, якія метрычныя кнігі, што выліся ў дарэвалюцыйны перыяд у храмах — у іх змяшчаліся запісы аб нараджэннях, шлюбах і смернях. Таксама тут ідзе гаворка аб рэвізіях і перапісах, пасямейных і прызыўных спісах, аб адметнасцях крыніц па генеалогіі розных саслоўяў — сялянства, шляхты, гарадскога насельніцтва. У далатку можна знайсці пералік асноўных архіўных збораў, якія змяшчаюць крыніцы па генеалогіі — фондах рэлігійных устаноў розных хрысціянскіх канфесій, а таксама казённых палат — устаноў міністэрства фінансаў, якія дзейнічалі ў Беларусі падчас яе знаходжання ў складзе Расійскай імперыі.

Карыснай у пошуку інфармацыі аб продках можа быць таксама серыя кніг “Памяць”, якая выдавалася з 1985 па 2015 год, дзе можна знайсці спісы жыхароў таго ці іншага раёна, якія былі ахвярамі сталінскіх рэпрэсій, удзельнікамі Вялікай Айчыннай вайны на фронце, у партызанскім руху ці падполлі, альбо ахвярамі нацызму, загінулі ці прапалі без вестак. Каштоўную інфармацыю такога кшталту можна адшукаць і ў даведніках серыі

змяшчае звесткі аб пахаваных на найстарэйшых могілках Мінска, “Землеўладальнікі Мінскай губерні” Змітра Дразда і “Спіс землеўладальнікаў Менскага павета” Аляксандра Залівакі, “Ігуменская шляхта ў Сібіры” Алены Кароўчанкі, спісы шляхты па паветах, выданыя Яўгенам Анішчанкам, гербоўнікі шляхты Ашмяншчыны і Віцебскай ды Магілёўскай губерняў, укладзеныя адпаведна Васілём Юршам і Аляк-

дзейнічае дагэтуль. Таксама былі закупленыя дакументы за 1424 і 1637 — 1641 гады з Вішнеўскага касцёла Дабравешчання Найсвяцейшай Дзевы Марыі: кнігі перадшлюбных іспытаў за 1876 — 1883 і 1910 — 1914 гады. Трапілі ў зборы бібліятэкі і кнігі шлюбных іспытаў Траецкай царквы ў Даўгінаве Вілейскага раёна за 1881 — 1892 і 1904 — 1913 гады.

Але бібліятэчныя зборы камплектуюцца крыніцамі

АРЫГІНАЛЫ І КОПІІ

Намеснік дырэктара Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі Дзяніс Лісейчыкаў расказаў, якімі дакументамі ў апошні час папаўняліся фонды. Пералусім варта ўлічваць, што архіў захоўвае дакументы па беларускай гісторыі дарэвалюцыйнага перыяду. Вядома, яго ўстановы-фондаўтаральнікі даўно перасталі існаваць. Таму, напрыклад, у структуры архіва адсутнічае асобны аддзел камплектавання. Але, тым не менш, штогод у яго фонды паступаюць на захоўванне прынамсі некалькі соцень спраў — як арыгінальных дакументаў, так і ў выглядзе копіі.

Арыгіналы перадаюць звычайна з органаў запісу актаў грамадзянскага стану — гэта метрычныя кнігі, дзе фіксаваліся царкоўныя шлюбы. Пераважна яны паступаюць з заходніх рэгіёнаў краіны, дзе крыху пазней усталявалася савецкая ўлада і даўжэй захоўвалася практыка царкоўных шлюбаў. Большасць дакументаў такога кшталту адносіцца да міжваеннага перыяду, але трапляюцца і больш старажытныя. Так, з архіва ЗАГСа Баранавіцкага раёна былі перададзеныя метрычныя кнігі базільянскага манастыра з мястэчка Вольна, пачынаючы

янскага манастыра ў Раўаве 1740 — 1752 гадоў, атрыманыя з ракаўскай Праабражэнскай царквы, Метрычныя кнігі касцёла ў Дзераўной 1816 — 1833 гадоў з архіва курыі Мінска-Магілёўскай рымска-каталіцкай дыяцэзіі, Метрычныя кнігі аб шлюбах і разводах яўрэйскай грамады ў Мінску ў 1912 — 1919 гадах, якія пудам удалося адшукаць у Цэнтральным архіве гісторыі яўрэйскага народа ў Іерусаліме. З Дзяржаўнага архіва Яраслаўскай вобласці ўдалося атрымаць лічбавыя копіі актавай кнігі Слонімскага земскага суда за 1555 — 1565 гады, а з Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук — метрычныя кнігі аб нараджэннях і шлюбах з базільянскага манастыра ў Ружанах за 1748 — 1761 гады. Агулам жа Нацыянальным гістарычным архівам былі апрацаваныя і лічбаваныя трыццаць тры парафіяльныя архівы храмаў розных канфесій.

АГУЛЬНАЯ СПРАВА

Намеснік загалючы аддзела навукова-даследчай і публікацыйнай дзейнасці Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі Юрыі Снапкоўскай звярнуў увагу ўдзельнікаў семінара на фонды абласных і занаўных архіваў. Тут знаходзяцца крыніцы па генеалогіі, якія доўгі час былі ў абмежаваным доступе на захаванні ў ведамасных архівах. Менавіта тут магчыма знайсці пагаспадарчыя кнігі, уведзеныя ў 1934 годзе. Яны змяшчаюць звесткі пра склад сем’яў, іх жыллі і маёмасць, дакументы Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, яе мясцовых камітэтаў ды арганізацый і кантрольных камісій, а таксама дакументы акупацыйных уладаў часоў Вялікай Айчыннай вайны, фонды камендатур і ўправаў, фільтрацыйныя карткі і анкетныя карткі на былых ваеннапалонных і рэпатрыянтаў.

Напрыканцы семінара выступіла даследчыца Алена Кароўчанка, якая параважала аб перспектывах валандцёрскага руху ў генеалагічнай супольнасці Беларусі і звярнула ўвагу на патрэбу стварэння індэксованых архіўных вопісаў у тэкставым выглядзе для машыннага пошуку — яны спрасцілі б намагацца людзей, якія шукаюць у архівах звесткі аб сваіх продках. Таксама варта было б звязаць назвы спраў з канкрэтнымі асобамі і населенымі пунктамі. Пакуль у камандзе валандцёрў крыху больш за шэсцьдзесят чалавек, і яе каардынатары заклікаюць далучацца да гэтай ініцыятывы ўсіх ахвочых. Спраўды, чым болей людзей прыкладзе намаганні па спрашчэнні пошуку аб сваіх продках, тым большай будзе далейшая зацікаўленасць грамадства ў гэтым накірунку.

Фота з архіва Аляксандра Сушы

Дрэва роду ў “генеалогіі” шуканню

“Гарады і вёскі Беларусі”, якія выпускаюцца з 2004 года. Яны прысвечаны населеным пунктам той ці іншай з абласцей краіны і могуць дапамагчы зарывентавацца ў ранейшым адміністрацыйна-тэрытарыяльным падзеле Беларусі. Напрыклад, высветліць, да якога сельсавета і раёна належала тая вёска, адкуль паходзяць вашыя сваякі, альбо хто валодаў тым ці іншым паселішчам на працягу яго гісторыі.

сандрам Залівакам, а таксама малая гербоўнікі рагачоўскай і чавускай шляхты, выданыя Змітром Яцкевічам.

Што тычыцца рэдкіх дарэвалюцыйных выданняў, у гэтым накірунку пошукаў могуць быць карысныя так званыя “Памятныя кніжкі”, якія рэгулярна выходзілі ў губернях на тэрыторыі Беларусі часоў Расійскай імперыі, і ўтрымлівалі, у тым ліку, звесткі аб чыноўніках усіх дзяржаўных ведамстваў. Таксама ў Нацыянальнай бібліятэцы можна знаёміцца са спісамі шляхецкіх родаў,

не толькі з тэрыторыі Беларусі. Так, трапіла сюды і кніга шлюбных іспытаў Скрудэлінскай Пакоўскай царквы Зельбургскага павету Курляндскай губерні за 1841 — 1844 гады. Цяпер гэта вёска Скрудзілена ў латвійскай рэгіёне Селія на левым беразе Дзвіны на

КАЛІ ПАШАНЦУЕ

Таксама варта звярнуць увагу на выданні па генеалогіі розных сацыяльных, прафесійных, канфесійных ці этнічных груп, падрыхтаваныя Нацыянальным гістарычным архівам Беларусі. Гэта кнігі “Іншаземныя падданцы ў Беларусі ў канцы XVIII - XX стагоддзяў” Ірыны Вернер, “Удзельнікі паўстання 1863 — 1864 гг.” Дзмітрыя Матвейчыка, “Мінская губернатары, віцэ-губернатары і губернскае маршалкі дарэвалюцыйнага перыяду 1793 — 1917 гг.” Юрыя Снапкоўскага, “Святар у беларускім соцыуме. Храмаграфія ўніяцкага духавенства 1596 — 1839 гг.” Дзяніса Лісейчыкава, “Тэаменты шляхты і мяшчан Беларусі другой паловы XVI стагоддзя”, а таксама “Гербоўнік беларускай шляхты”, які налічвае ўжо сем тамоў.

Да катэгорыі выданняў з імяннымі паказальнікамі, у якіх можна знайсці звесткі аб сваіх продках, таксама адносяцца кнігі “Прозвішчы, асновы радавоўных яўрэйў Мінскай губерні ў XVIII — пачатку XX стагоддзя” Эдуарда Рабіновіча, даведнік “Кальварыя” Алы Скалоўскай і Уладзіслава Завальнюка, які

Кніга запісаў аб хросце каталіцкага касцёла ў Ілуксе.

унесеных у радавоўны дваранскі кнігі па губернях, якія выдаваліся яшчэ ў часы Расійскай імперыі — іх магчыма праглядаць і ў электронным выглядзе.

3 УСІХ КРАЁЎ

Намеснік генеральнага дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Аляксандр Суша расказаў аб новых дакументальных набытках, якія могуць прыдацца ў генеалагічных розшукх. Сёлета бібліятэцы былі перададзеныя ў дар спавядальныя ведамасці Норуцкай Пакоўскай праваслаўнай царквы Вілейскага павету за 1873 — 1883 гады — цяпер тутэйшая вёска называецца Ласіцкая і адносіцца да Пастаўскага раёна, храм

Тытульны аркуш метрычнай кнігі.

поўдзень ад Даўгаўпілса. У гэтых краях жыло багата беларусаў праваслаўнага альбо ўніяцкага вераспаўядання.

У часовае выкарыстанне таксама былі атрыманыя з таго ж рэгіёна спавядальныя ведамасці Саланаўскай Крыжаўзвіжанскай царквы за 1855 — 1861 гады і кніга запісаў аб хростах, шлюбах і пахаваных каталіцкага парафіяльнага касцёла ў Ілуксе за 1775 — 1797 гады, звязаная з дзейнасцю езуіцкай місіі, наводзіць якой магчыма прасачыць цікавыя выпадкі міжканфесійных шлюбавых каталікоў з праваслаўнымі альбо ўніяцкімі. Цяпер для азнаямлення чытачоў са згаданымі дакументамі ў бібліятэцы плануецца выстава новых паступленняў, якая можа прайсці ў чыгальнай зале рукапісаў, рэдкіх кнігі і старадрукаў.

Пячатка з кнігі шлюбных іспытаў часоў Расійскай імперыі.

з 1782 года, а з Браслаўскага раёна паступалі дакументы 1830-х гадоў. Вядома, такога кшталту крыніцы знаходзяцца не толькі на захадзе краіны. Напрыклад, з раённага архіва органаў ЗАГС у Касцюковічах, што ў Магілёўскай вобласці, была перададзеныя калекцыя дарэвалюцыйных кніг з 1890-х гадоў. Наогул жа за апошнія дзесяць гадоў на захаванне ў Нацыянальны гістарычны архіў былі перададзеныя дзве з паловай тысячы метрычных кніг.

Вялікая ўвага надаецца ў архіве і супрацоўніцтву ў сферы атрымання лічбавых копіяў дакументаў — у такой форме тут прадстаўленыя метрычныя кнігі аб шлюбах базіль-

К

“12 лістапада 1945 года пачаліся заняткі ў Беларускай дзяржаўным тэатральным інстытуце. Прайшло 75 гадоў... Віншuem калектыву студэнтаў і супрацоўнікаў з 75-годдзем нашай alma mater — Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў! Акадэмія — унікальная ўстанова адукацыі нашай краіны, у якой атрымлівае творчую прафесію таленавітая моладзь з Беларусі, а таксама краін блізкага і далёкага замежжа. Шчыра жадаем здароўя Вам і вашым блізкім, новых творчых знаходак, поспехаў і дасягненняў!”

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ /
Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Alma Mater Творчасці

З такімі словамі рэктарат звярнуўся да студэнтаў, выкладчыкаў і ўсіх, хто забяспечвае навучальны працэс у акадэміі. Але гэта свята не толькі тых, хто сёння вучыцца і вучыць у сценах галоўнай мастацкай ВНУ краіны.

Выпускнікі акадэміі ствараюць карціны, скульптуры, графічныя аркушы, вартыя музейных экспазіцый. Яны годна прэзентуюць нашу краіну за мяжой, ставяць спектаклі і фільмы, звяртаюцца да глядачоў са сцэны і экрана. Іх можна сустрэць і ў архітэктурных майстэрнях, у якіх займаюцца аздобай гарадскога асяроддзя, і ў канструктарскіх бюро, дзе ствараюцца нашы прамысловыя брэндзі дня сённяшняга і заўтрашняга.

Толькі пералік прафесій і спецыялізацый, якім вучаць у Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, заняў бы не адну старонку. Выпускнікоў БДАМ можна сустрэць паўсюль, дзе работа патрабуе творчага падыходу ў спалучэнні з мастакоўскімі навыкамі і эстэтычным мысленнем. Нават у рэдакцыі “Культуры” і сярод калектыву часопіса “Мастацтва” ёсць выпускнікі акадэміі. Таму юбілей БДАМ гэта таксама і наша свята. І, безумоўна, усіх спецыялістаў, згадаўных вышэй.

Наша alma mater — раўеснік Перамогі. І гэта не проста прыгожыя словы, а факт біяграфіі ВНУ. Каб зразумець сэнс сказу “12 лістапада 1945 года пачаліся заняткі...”, трэба ўявіць Мінск пасля вызвалення ад акупантаў. Горада фактычна няма. Замест горада — велізарнае поле бітай цэгля. Мінчкі жывуць у наметах і зямлянках. І менавіта ў гэты час пачынаюцца заняткі ў Тэатральным інстытуце... Душа народа не скамянела ад нечалавечых пакут і прагне мастацтва. Пафасна, гераічна і кранальна.

Нават звычайная дзіцячая мастацкая ці танцавальная студыя з гісторыяй у некалькі дзесяткаў гадоў мае шанцы ганарыцца сваімі творчымі дасягненнямі. А тут гаворка ідзе

Акадэмія і пах — гэта цікавае пытанне. Значыць так: калі ў галоўным корпусе направа пойдзеш, то змяшаны пах касметыкі — факультэт тэатральны (там студэнткі, яны амаль усе карыстаюцца парфумай). А калі налева пойдзеш, то пах фарбаў — ні з кім не зблытаеш: мастакі.

Эльвіра ГЕРАСИМОВІЧ, тэатразнаўца, выпускніца Беларускага тэатральнага інстытута 1949 года па спецыяльнасці “акцёр драматычнага тэатра”; рэктар Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута ў 1968 — 1984 гадах.

“Культура”, № 33, 2015 г.

пра юбілей галоўнай кузні кадраў для нашага выдучага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, дызайну, тэатра і кіно, віртуальных камунікацый — для ўсяго, што называюць ёмістым словам “культура”. Сярод выкладчыкаў і выпускнікоў акадэміі народныя мастакі і народ-

ныя артысты, лаўрэаты Дзяржаўных і іншых прэмій, прэстыжных конкурсаў, аўтары грунтоўных доследаў. Іх творчасць — лостэрка часу і здабатак нашы. Нагадаю некаторых з іх: Анатоль Анікейчык, Марыя Захарэвіч, Арлен Кашкурэвіч, Барыс Луцэнка, Арнольд Пама-

зан, Георгій Паплаўскі, Валерый Раеўскі, Віктар Тарасаў, Васіль Шаранговіч, Леанід Шчамялёў, Віктар Шматаў, Анатоль Бараноўскі, Аляксей Дудараў, Валерый Мазынскі, Уладзімір Савіч, Мікалай Селяшчук, Уладзімір Тоўсіцкі, Эльвіра Герасімовіч, Міхась Раманюк, Аляксей

Да 75-годдзя вышэйшай мастацкай установы краіны

Ляляўскі, Сяргей Войчанка, Уладзімір Кожах...

Акадэмія пачыналася як тэатральны інстытут, а ўжо ў 1953 годзе быў створаны мастацкі факультэт. У 1961 годзе — набраны першы курс на аддзяленне дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, якое з часам ператварылася ў мастацка-прамысловы факультэт. У сваю чаргу ён стаў факультэтам дызайну і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Па меры таго, як кіно і тэлебачанне пачынаюць сур’ёзна

ных пляцоўках становіцца і перспектыва вылучэння асобных факультэтаў акадэміі ў самастойныя ВНУ. Выказваюцца думкі, што пры такіх умовах студэнты розных прафесій і спецыялізацый маглі б канкураваць паміж сабой праз розныя творчыя ўстановы. Але пакуль гэта толькі развагі, мары і думкі.

На сёння відавочна, што Беларуска дзяржаўная акадэмія мастацтваў штогод пастаўляе краіне спецыялістаў сферы культуры, што дае магчымасць

Сённяшні дзень Акадэміі...

канкураваць з тэатрам, у акадэміі з’яўляецца факультэт экраннага мастацтваў. А аддзяленне культурна-асветніцкай работы з цягам часу вылучылася з акадэміі ў самастойную ВНУ — Беларуска дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў. Дарэчы скажаш, што выпускнікі акадэміі выкладаюць сёння і на факультэце дызайну, што па аналогіі з БДАМ створаны ў шэрагу вышэйшых навучальных устаноў краіны.

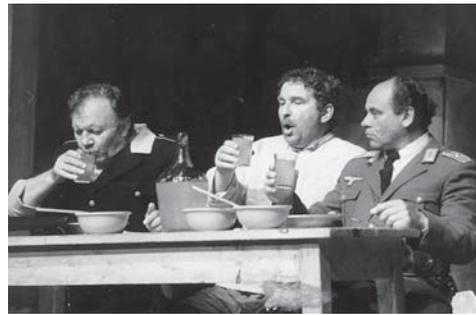
Час ад часу тэмай абмеркаванняў на дыскусій-

эстэтычна ўладкаваць наш побыт і ўнесці тоесны сэнс у грамадскія ставункі. То-бок такі моцны творчы асяродак як Беларуска дзяржаўная акадэмія мастацтваў — гэта яшчэ і чыннік суверэнітэту Беларусі. Бо наяўнасць уласнай культуры, мастацкай школы, нацыянальнай літаратуры і тэатра забяспечваюць развіццё і ўмацаванне нашай краіны. Таму юбілей акадэміі цалкам можна назваць святам нацыянальнага маштабу.

Стагоддзе з дня нараджэння Андрэя Макаёнка прайшло без гучных імпрэзаў. Зразумела, час для іх цяпер не самы спрыяльны. Ды і што тут казаць: імя драматурга, які быў адназначна найпапулярнейшым у Беларусі і ўваходзіў у “топ” усяго СССР, сёння неяк прызабылася. Тэатральная моладзь ведае Макаёнка хіба праз “парадны” партрэт у падручніку з наборам не надта спакуслівых для чытача літаратурна-навуковых фармулёвак. Хаця паслухаўшы ўспаміны тых, хто яго ведаў, пачынаеш бачыць гэтую постаць зусім у іншым святле.

Андрэй Макаёнка з купалаўцамі. 1972 год.

Сцэна са спектакля “Трыбунал”.

Ён ніколі не быў “кандзібоберам”

Ілья СВІРЫН

ПРЭМ’ЕРА Ё ЧУЖЫХ НАГАВІЦАХ

Творы Макаёнка ставілі сотні вялікіх і малых тэатраў. Але “каханне жыцця” ў яго было адно — Купалаўскі. Драматург лічыў гэтыя сцены родным домам, ды і там яго нязменна прымалі за свайго.

— Калі ён прыходзіў да нас у тэатр, мы ведалі: значыць, будзе свята! — распавядае народная артыстка Беларусі Зінаіда Зубкова. — Ён умеў ствараць настрой вакол сябе.

Не дзіва, што і ўсе галоўныя творы Макаёнка спярша ўвабляліся менавіта на гэтай сцэне — і кожны становіўся падзеяй! З яго лёгкай рукі адна за адной запальваліся акцёрскія зоркі. Ды і сенсацыйнае прызначанне ў 1973 годзе мастацкім кіраўніком Купалаўскага Валерыя Раеўскага — як і яго сябра Барыса Луцэнка на аналагічную пасадку ў Горкаўскі — сёй-той таксама звязвае з Макаёнкам. Хаця рызыка была вялікая. Давярэш штурвалы тэатральных флагманаў рэспублікі малымі “капітанам” з рэпутацыяй вальнадумцаў — ды яшчэ і не членам партыі — ніхто б не наважыўся, апрача...

— Пэўна, канчатковае рашэнне прыняў асабіста Машэраў, які хацеў, каб беларускі тэатр адкрыў для сябе новыя дыялягіды, — лічыць тэатразнаўца Таццяна Арлова. — Але Пётр Міронавіч праслухоўваўся да разумных парадаў... І без Макаёнка тут яўна не абыходзілася.

Як яно было насамрэч, сёння наўрад ці хто скажа. Але відэаочна іншае: Макаёнка таксама шмат у чым абавязны Купалаўскаму.

У 1953 годзе ён быў драматургам-пачаткоўцам і супрацоўнікам часопіса “Вожак”. За спінай — сялянскае здзіштва, вайна, цяжкае раненне... Хадзіла

пагалоска, што калі яму хацелі ампутаваць нагу, хлопец прыгразіў лекарам пісталетам. Тыя выклікалі санітараў — і будучы класік з крыкам “Вы думаеце, я жартую?” зрабіў папераджальны ў стол. Нагу пакінулі, рана загіла. А пра яго характар пайшлі пагалоскі.

І вось, гэты малады яшчэ пісьменнік прынёс у Купалаўскі сваю п’есу “Выбачыце, калі ласка!” Ужо знакаміты рэжысёр Канстанцін Саннікаў ацаніў яе адразу. Свэжых каמדый у рэпертуары бадай не было — прычым не толькі беларускім, але і наогул савецкім. У каноны сацрэалізму такі жанр не ўпісваўся: барашча добрага з лепшым выглядала нясемяна.

Твор Макаёнка на той час быў вельмі смелым: крывадушнае калгаснае начальства, абьякавае да патрэбаў простага люду, паказува, прыпскі... Выраз “Сатыра на калгасны лад” (а яе пільныя крытыкі ў п’есе цалкам маглі ўгледзець) гучаў бы як прысуд.

Аднак Саннікаў усё ж рызыкаваў — і спектакль спазнаў неверагодны поспех. Кажуць, пасля яго паказу ў нейкім калгасе тамтэйшы люд абступіў Лідзію Ржэсцкую, якая сыграла прынышчовую сялянку Ганну, ды стаў прасіць: а вы і наша кіраўніцтва на чыстую ваду выведзіце...

Пасля таго, як п’есу паставілі ў дзюхо сотнях вавешкіх тэатраў, Макаёнка стаў не толькі знакамітым, але і даволі зможным. І пра выпадкі, які папярэднічаў прэм’еры ў Купалаўскім, заўважыць пра анекдот.

— Ён потым распавядаў: трэба было на паклон выходзіць, а ў яго нават нагавіцаў прыстойных не знайшлася, — кажа Зінаіда Зубкова. — Макаёнка тады быў голы і босы як смык — ледзь не ў шынялі хадзіў! І Саннікава давядлося яму свае штаны пазычыць для такога выпадку.

УЛЬТЫМАТУМ “ЛЯВОНІХІ”

У 1961-м, калі Макаёнка прынёс у Купалаўскі “Лявоніху на арбіце”, ён ужо быў у такім статусе, што мог дыктаваць умовы. Адна з іх рэжысёра Барыса Эрына злізіла: галоўную ролю павінна сыграць канкрэтная артыстка. І не народная або заслужаная — хаця яны навывперадкі былі згодныя — а тая, “на каго” гэтая п’еса і стваралася: Галіна Макарава. На той час — актрыса другога плана, малапрыкметная і ўжо не маладая. Чым яна так прыцягнулася драматургу, ніхто не разумее. Але ён паставіў ультыматум: або Макарава, або я забіраю п’есу.

Інтуіцыя Макаёнка спрацавала на ўсе сто. Сёння цяжка сказаць, хто каму прынёс славу — Лявоніха Макаравай ці Макарава “Лявоніхе”. Але сімбіёз атрымаўся ідэальным. Спектакль, які ўдала супаў з палётам Гагарына, прагрымеў на ўвесь Саюз. Яго паказвалі нават у крамлёўскім тэатры — у прысутнасці савецкага кіраўніцтва.

— Памятаю, у наш вялізны гатэльны нумар заходзіць з каньчыком Куляшоў і Макаёнка, — распавядае Галіна Зубкова. — Андрэй Ягоравіч такі шчаслівы: гэта ж трэба, каб былі бацькі жывыя, яны б падскочылі ад радасці, даведаўшыся, што мае словы ў самім Крамлі гучаць! Макаёнка жа — просты высковы хлопец. І такім заставаўся да канца жыцця — прыязным кемлівым мужычком ад зямлі. Нейкая манернасць яму не была ўласцівая.

Калі “Лявоніха” ўзнесла на арбіту Макарава, то ў лёсе іншай легенды — Геннадзя Аўсяннікава — ролю “ракеты” сыграла трагікамедыя Макаёнка “Трыбунал”. Прычым сам знакаміты акцёр распавядае, што на пачатку драматург быў зусім не ў захапленні ад уваблення яго задумаў на сцэне. Даходзіла да спрэчак з творчай групай.

— Макаёнку гэты спектакль інакшым бачыўся. Але потым, ужо пасля прэм’еры, ён казаў: бяру свае словы назад. Здаецца, у вас атрымалася лепей, чым можна сабе ўявіць, — распавядае Геннадзь Сцяпанавіч.

— Ён неяк прызнаўся, што Зіначку-слязіначку з мяне напісаў, — дадае Зінаіда Зубкова. — Я была дзівячына трохі чуллівая, паплакаць магла... Потым гэтую ролю і выконвала. На рэпетыцыях мы часам ажно плакалі — так кранала...

Пра поспех спектакля сведчыць хатка такая дробная дэтал. Выраз Пярэшкі “Кандзібоберам хадзіць будзе” стаў крылатым і пайшоў у народ. Пагадзіцеся, з літаратурнымі цытатамі так здаецца зусім нячужым.

“ПОСПЕХ НЕ ПЕРАШКАДЖАЎ ШЧАСЦЮ”

Небезьведомы Вядзьмак Лысагорскі выяўляе Макаёнка як гэткага “літаратурнага бонзу” — таго самага “кандзібобера”, што з вышыні свайго Алімпу абьякава глядзіць на дробныя “дачныя” клопаты субрацоў па пыры — бо сам ужо

мае недасяжны для іх “фальварак”. У тэксце паэмы ягонае прозвішча наўпрост не згадваецца, але літаратурнаўцы вызначылі пратапыт хутка.

Можа, нехта і ўспрымаў знакамітага драматурга менавіта такім чынам — пагатоў стасункі ў літаратурных колах ніколі не былі ідэальнымі. Але сябры згадваюць пра яго зусім іначэй.

— Доўгі час ён быў маім суседам па лецішчы ў Ждановічах, — прыгадвае Таццяна Арлова. — Таму, зразумела, стасаваліся вельмі шчыльна. І ўспаміны засталіся самымя лепшымі: просты, сціплы, заўсёды гатовы даць добрую парадку...

— Ды не, карона ў яго на галаве не вырасла, — запэўнівае Зінаіда Зубкова. — Да славы ён ставіўся як да падарунка Бога. Пэўны гонар быў, што тут казаць. Але вонкава ніколі не выяўляўся. Пospех не перашкаджаў ягонаму чалавечаму шчасцю. Ніякай фанабэрыі — такая самыя прыяцельскія стасункі, як і раней, толькі частавашь нас стаў у будзеце больш шчодро. А завітваў ён у Купалаўскі часта, бо вельмі яго любіў. Зразумела, мы таксама Андрэя вельмі любілі і паважалі — за талент і характар.

Кажуць, і па дапамозе да Макаёнка творчыя людзі звярталіся смела — скажам, у вырашэнні кватэрнага пытання. Драматург ахвотна карыстаўся ў гэтым выпадку сваёй славай — і тым самым характарам. Ды і калі было патрэбна пазычыць грошай, усе з творчага люду ведалі, да каго звяртацца.

Нязменная будучы ў цэнтры ўвагі, Макаёнка ніколі не даваў нават нагоду для плёткаў. Тагачасныя дзівячы-купалаўкі (а канцэнтратрыя прыгажунь у тэатры проста зашкальвала) згадваюць яго як мужчыну надзвычай прыстойнага. А сам драматург казаў: калі б і ажаніўся я з якой актрысай, дык толькі з Галінай Макаравай. І тут жа ўсміхаўся, даючы зразумець, што гэта жарт. Маўляў, нашто я ёй, калі ў яе ўжо ёсць такі выдатны муж — Павел Пекур.

“СТРАХУ НЕ ВЕДАЎ”

Напрыканцы 70-х Макаёнка ўжо жывым класікам, якога аднолькава любіла публіка і ўлада. І вось тады ён адважыўся на рызкоўны крок — дастаў з шэфляды сваю самую смелую п’есу “Пагарэльцы”, якая адлюстроўвае псіхалогію чыноўнікаў-прыстасаванцаў. Валерыя Раеўскаму адвагі таксама было не займаць — і пастаноўка адбылася.

— Прымалі яе разоў мо шчасце, — распавядае Таццяна Арлова. — Мы, крытыкі, з усяе моцы стараліся адстаяць гэты твор. Але канчатковае слова было за Машэравым. Ён прыйшоў, паглызаў, паціснуў плячыма ды сказаў: дык добры ж спектакль, чаго вы гэтак узвурываліся! На тым дэбатах скончылася.

— Макаёнка страху не ведаў, — дадае Зінаіда Зубкова. — І павачыўшы ў ЦК лозунг кшталту “Аддамо ўсе сілы будаўніцтву камунізму”, мог выгукнуць: хлопцы, трэба ж нешта і жанчыне каханай пакінуць! Ён быў такі...

Раней спектаклі па п’есе Макаёнка ішлі ад Брэста да Камчаткі — і звычайна з анішлагамі. Цяпер у афішах яго імя з’яўляецца даволі рэдка. Многія лічыць, што маральна гэтая драматургія састарэла, застаўшыся ў сваім часе. І сапраўды, яго кантэкст адчуваецца. Тая ж “Лявоніха” патрапіла на ўсцягую Хрушчовым хвалою барашчы з прыватнымі падворкамі.

Але Макаёнка меў несумненны талент ператварыць што заўгодна — хоць гэзетную перадавішу — у захапляльную драматургію.

— Вельмі шкада, што сёння яго не ставіць — перакананая Таццяна Арлова. — Бо Макаёнка пісаў так, як не піша ніхто, і яго п’есы насамрэч — вечныя. Асабліва, калі зірнуць на іх глыбей і з пункта гледжання дня сённяшняга.

Маркі, манеты, канверты...

10 снежня 1870 года ў маёнтку Багданаў, што на Валожынчыне, нарадзіўся славы мастак Фердынанд Рушчыца. У гісторыю сусветнага мастацтва ён увайшоў як мастак пейзажыст, кніжны графік, карыкатурыст, тэатральны дэкаратар. Рабіў накіды медалёў, штандару, тэатральных строяў і афіш. З'яўляўся старшынёй камісіі па ахове помнікаў старажытнасці. На старонках "К" ужо з'яўляліся матэрыялы Барыса Крэпака ў рубрыцы "Вяртанне імянаў", прысвечаныя мастаку (№ 48 — 49, 2010 г., № 44, 2014 г.). Будучы і іншыя. Але гэтым разам мы распавядзем толькі пра некалькі важных эпізодаў захавання памяці пра слава сына беларускай зямлі, якія мелі месца сёлета ўвосень.

Зміцер ЮРКЕВІЧ

МАРКА АД БЕЛПОШТЫ

З нагоды 150-годдзя з дня нараджэння мастака на 40-й сесіі Генеральнай канферэнцыі UNESCO было прынята рашэнне пра ўключэнне ў Календар памятных дат UNESCO на 2020 год гэтай гадавіны.

Адной з праяў святкавання на дзяржаўным узроўні юбілею мастака стала прэзентацыя адмысловага паштовага праекта (марка і канверт першага дня), выпушчанага Міністэрствам сувязі і інфарматызаваных Рэспублікі Беларусь.

Да юбілею Фердынанда Рушчыца

Манеты Нацыянальнага банка. 2020 год.

Праект быў падрыхтаваны паводле матэрыялаў Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі і Нацыянальнага мастацкага музея Літвы. Дызайнерам праекта выступіла Алена Мядзведзь, якая абрала для канверта твор мастака "Нес мергітур", які выклікаў ажыятажную зацікаўленасць на выставе ў Мінску ў 1911 годзе, а для маркі вядомы твор "Пустка. Старое гняздо".

Урачыстае гашэнне маркі адбылося 5 лістапада ў "Паштовым салоне" сталічнага Паштамта. У прэзентацыі бралі ўдзел міністр замежных спраў Рэспублікі Беларусь Уладзімір Макей, першы намеснік міністра сувязі і інфарматызацыі Павел Ткач, намеснік міністра

Юбілейны праект Белпошты. 2020 год. культуры Валерый Грамада.

Трэба згадаць, што і раней Белпошта неаднаразова звяртала ўвагу на асобу і творчасць мастака. Многія беларускія філатэлісты маюць у сваіх калекцыях маркі з выявамі карцін Фердынанда Рушчыца — "Зямля" (з партрэта мастака,

Віртуальная выстава ў НДАБ. 2020 год.

1994 г.), "Каля касцёла" (2002 г.). А ў 1999 годзе, да 60-годдзя Нацыянальнага мастацкага музея, быў выпушчаны адмысловы канверт з пазначаным творам "Каля кас-

цёла". Праўда, для мастака, імя якога ў XIX стагоддзі "ўскальхнула мастацкі свет Еўропы", такія прызнакі ўвагі, расцягнутыя на дваццацігоддзі, выглядаюць, па шчырасці, вельмі і вельмі сціпымі. Таму было б выдатна, каб, нарэшце, з'явілася цэлая серыя ма-

рак з твораў Фердынанда Рушчыца, бо не толькі ж карцінамі "Зямля" і "Каля касцёла" ён вядомы.

Між іншым, нам удалося даведацца, што Белпошта плануе серыю выданняў (марак і канвертаў), прысвечаных юбілеям пісьменнікаў — Івана Мележа, Івана Шамякіна, Кандрата Крапівы.

ВАЖКАЕ СЛОВА НАЦБАНКА

Не застаўся ў баку ад святкавання юбілею мастака і Нацыянальны банк Беларусі. Як вядома, банк рэгулярна выпускае памятных манеты, якія тэматычна дзеляцца на некалькі раздзелаў — юбілей асобаў ці ўстановаў, архітэктурная спадчына, беларускія строі, а таксама шмат іншага. Менавіта адна з такіх манет, якую 14 верасня выпусціў На-

цыянальнага банка Сяргей Здановіч, 26 лістапада ў Нацыянальным мастацкім музеі адбудзецца прэзентацыя гэтых манет.

Дарэчы, Нацбанк, як і Белпошта, плануе ўшанаваць памяць беларускіх пісьменнікаў — Івана Мележа, Івана Шамякіна, Кандрата Крапівы, а таксама Героя Беларусі Уладзіміра Карвата — серыяй памятных манет.

СЛОВА АРХІВІСТАЎ

Сваё слова ў справе папулярызацыі асобы слава мастака Фердынанда Рушчыца скажаў і Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі. 14 кастрычніка на сайце архіва была размешчана віртуальная выстава "З берагоў Вілейкі: да 150-годдзя з дня нараджэння Фердынанда Рушчыца (1830 — 1936)". Выстава падрыхтавана вядучым навуковым супрацоўнікам архіва Уладзімірам Дзянісам. Вялікая колькасць архіўных дакументаў ролу Рушчыцаў і самога мастака, якія выстаўлены ў адкрыты доступ, дапоўнена інфарматыўнай аналітыкай. На падставе выяўленых матэрыялаў, як сьвярджаецца ў ёй, удалося ўдакладніць некаторыя моманты біяграфіі мастака. Думаму, гэта навіна павінна зацікавіць тых, хто займаецца папулярызацыяй асобы Фердынанда Рушчыца. З гэтай нагоды чайкайце і на старонках "К" чарговага дакументальнага серыяла, прысвечанага "Таямніцам Рушчыцаў".

Думаму, чытачам "К" таксама будзе цікава даведацца, як рухаецца справа па аднаўленні сядзібы Рушчыцаў у Багданава.

Фота з архіва аўтара

Конкурс

Грамадская арганізацыя "Беларускі зялёны крыж" сумесна з Міністэрствам культуры, Міністэрствам адукацыі і Міністэрствам прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя абвясняюць XVI Міжнародны конкурс жывапісу і графікі і VI Міжнародны конкурс мультыплікацыі і дзяфільмаў, аб'яднаныя адной назвай — "На сваёй зямлі".

Надзея КУДРЭЙКА

Конкурс "На сваёй зямлі" праводзіцца ў Беларусі з 2006 года. За гэты час у ім былі прадстаўлены тысячы работ з некалькіх дзясяткаў краін.

У цэнтры твораў — родная зямля і тое, як людзі на ёй жывуць. Сёлета арганізатары прапануюць на выбар тры тэмы для конкурсу жывапісу і графікі: "На сваёй зямлі" — традыцыйная свабодная тэма конкурсу, "У садзе і агародзе" і "Вандруйка за ваколіцу".

Дык стварыце ўражанне!

Акрамя вольнай тэмы, для конкурсу мультыплікацыі і дзяфільмаў прапануюцца такія: "Гісторыя без слоў" і "Уражанне".

Стваральнікам работ у заяўленых жанрах можа быць ад 5 да 18 гадоў. А на конкурс мультыплікацыі і дзяфільмаў прымаюцца заяўкі не толькі ад індывідуальных удзельнікаў, але і ад творчых калектываў мастацкіх школ і каледжаў мастацтваў, студый і нават сямейных творчых калектываў. Тэрмін падачы заявак на конкурс жывапісу і графікі — да 31 снежня 2020 года, на конкурс мультыплікацыі і дзяфільмаў — да 15 студзеня 2021 года. Міжнароднае журы, складзенае з мастакоў, аніматараў і педагогаў з Беларусі, Украіны, Расіі і іншых краін, падвядзе вынікі ў лютым. Па традыцыі, фінальная выстава пройдзе ўвесну ў Мінску — сёлета яна прызначана

на красавік, а пасля адправіцца ў вандраванне па Беларусі і за яе межамі. Фільмы-пераможцы будуць прадстаўлены публіцы пад час цырымоні ўзнагароджвання. Творы пераможцаў папярэдніх конкурсаў "На сваёй зямлі" экспанаваліся і ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь, у германскім Бундэстагу, Дзяржаўнай Думе Расіі, Падляскай галерэі ў Польшчы, Нацыянальным музеі імя Андрэя Шанціцкага ў Львове, у Кіева-Пячорскай лаўры і нават у Страсбургу пад час сесіі Савета Еўропы па пытаннях культуры.

Па выніках конкурсу выдаецца альбом-каталог выставачных работ "На сваёй зямлі".

Больш падрабязную інфармацыю пра Міжнародны мастацкі праект "На сваёй зямлі" і ўмовы падачы заявак можна знайсці на сайце конкурсу children-art.org.

Увага! Аб'ява!*

Установа адукацыі "Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў"

аб'яўляе конкурс на замяшчэнне пасады **прафесарска-выкладчыцкага складу**: — дацэнт кафедры менеджменту, гісторыі і тэорыі экраннага мастацтваў; — дацэнт кафедры гісторыі і тэорыі мастацтваў; — загадчык кафедры фізіываання; — старшы выкладчык кафедры фізіываання.

Тэрмін падачы заяў — адзін месяц з дня апублікавання аб'явы. Заявы і дакументы, згодна з Палажэннем аб конкурсе, падаваць на імя рэктара Акадэміі на адрас: 220012, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 81, аддзел кадраў, тэлефон 366-93-41.

К

Памёр Міхаіл Жванецкі. Хтосьці скажа, што ў нас сваіх трагічных праблем — вышэй галавы. Мо яно і так. Але Жванецкі, як падаецца, не аб'ект статыстычна-пашпартнай увагі з канкрэтнай прапіскай і сацыяльным статусам. Міхаіл Міхайлавіч — гэта невытлумачальная з'ява прыроды, якая непалабежна паляпшае настрой і ўдасканальвае свет. Ён нават не столькі сатырык-гурмарыст, колькі філосаф і гуру для тых, хто працуе са словамі і любіць жыццё так, што імкнецца змяніць яго да лепшага. У шасцідзясятых нам падавалася, што Аркадзь Райкін — аўтар сваіх надзённых маналагаў. Не, аўтарам быў Жванецкі. І тады, у застойныя часы, толькі два чалавекі даносілі да нас праўду праз магнітафонныя плёнкі — Высоцкі і Жванецкі. Шкада, але асоб не бывае шмат. Са мной можна спрачацца, але я перакананы: пісаць так, каб чытач плакаў — адносна проста, пісаць так, каб чытач смяяўся і пачынаў задумвацца над працэсамі і з'явамі — цяжка неверагодна. Міхаіл Міхайлавіч спраўляўся з гэтай задачай віртуозна і вельмі пераканана даводзіў, што без сумнення няма творцы. Хто застаўся пасля яго?

Яўген РАГІН

Над чым ды як працаваць?

Сумленне — сінонім прафесіяналізму. Гаворка пра гэта ці не ў кожным лісце сённяшняй рэдакцыйнай пошты. Піша, да прыкладу, загадчык гарадской бібліятэкі горада Ашмяны Людміла Зарэцкая: “На пачатку лістапада наша ўстанова правяла для юных чытачоў інфармацыйна-пазнавальную праграму “У кніг не бывае вакацый!” Дзейнічалі, натуральна, кніжныя выставы, бібліятэкары знаёмлі падлеткаў з навінкамі літаратуры, ладзіліся віктарыны. Уразіў чытачоў відэаролік “Франціск Скарына. Чалавек свету”. І гэта цудоўна, што асобы нашых асветнікаў працягваюць уражваць. Значыць, бібліятэкары ведаюць, над чым і як працаваць.

Яшчэ адна навіна з Ашмян пераконвае, што станаўленне асобы — працэс паступовы і карпатлівы. Намеснік дырэктара Ашмянскай дзіцячай школы мастацтваў Таццяна Печкур распавядае, што за сем гадоў навучання ў музычных класах установы баяніст Дамінік Багдановіч (настаўнік Юрый Брашко) не раз становіўся пераможцам творчых конкурсаў, у тым ліку і міжнародных. Да прыкладу, летась Дамінік станаўўся дыпламантам і лаўрэатам двух міжнародных і рэспубліканскага конкурсаў. Быгучы год не стаў выключэннем. Па выніках другога паўгоддзя навучальнага года 57 адораных і таленавітых школьнікаў, навучэнцаў каледжаў і ліцэяў, студэнтаў ВНУ сталі чарговымі стипендыятамі Гроўзенскага абласнога аддзялення Беларускага фонду міру. У рамках праграмы “Адоранія і таленавітыя — будучыня свету” стипендыя прысуджана і Дамініку. У яго рэпертуары — класічныя і народныя творы. Цяпер баяніст рыхтуе з настаўнікам праграму для конкурсу “Беларускія таленты”, што пройдзе ў сталіцы ў снежні. Хлопец збіраецца паступаць у Ліцскі музычны каледж.

Троця інфармацыя з Ашмянскага раёна прысвечана дзіятэлі навукова-практычнай канферэнцыі,

што прайшла ў Гальшанах, багатых на слынныя асобы і помнікі гісторыі ды архітэктуры. “Назвавалася канферэнцыя, — піша Аліна Санюк, — “Канфесійнае жыццё Ашмяншчыны X—XX стагоддзяў”. Ладзіць Гальшанскія чытанні Інстытут гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук. За значны ўклад у даследаванне гісторыі роднага краю надзякі Інстытута былі ўручаны супрацоўніцы цэнтральнай раённай бібліятэкі Галіне Палубінскай, краязнаўцу з Гальшан Валюціне Лабунінай, настаўніцы гісторыі Ашмянскай гімназіі Ларысе Ларыонавай, вучню гімназіі Мікіту Ромме і вядучаму архіваісту Беларускага дзяржаўнага архіва кінафотадэкадуменнтаў Алене Траціяк. Па традыцыі Інстытут гісторыі падарыў бібліятэкам раёна краязнаўчыя выданні. Падчас канферэнцыі гаворка ішла пра існаванне ўніяцкай царквы ў Ашмянах, даследаванне могільнікаў V—VIII стагоддзяў на тэрыторыі раёна, культываў будынік навета ў фотаматэрыялах, Ашмянскі касцёл Святога Духа (XVII стагоддзе), пра афармленне інтэр'ера базільянскай царквы ў Барунах, рукапісныя помнікі мясцовых мусульман...”

А ў Ліцкай гарадской бібліятэцы № 4, паведамляе загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу раённай бібліятэкі імя Янкі Купалы Дар'я Марцінкевіч, адбыўся семінар “550-годдзе Жырковіцкай іконы Божай Маці”. Мэта мерапрыемства, як сцвярджае аўтар, — павышэнне кваліфікацыі спецыялістаў бібліятэк, якія працуюць у кірунку духоўнай асветы і маральнага выхавання асобы. Ад сябе дадам вось што. Толькі не былі б словы пра выхаванне асобы пустым гукам. Ад фармалізму асоба чэзнае, а рамеснік не можа стаць майстрам.

Яшчэ адна яскравая поспех — з Воранава. Вось

што піша дырэктар Воранаўскага раённага Цэнтра культуры і народнай творчасці Ірына Камінская: “Чаму Мечыслава Вільчэўскага называюць курчоўскім салаўём? Ён з дзіцінства пачаў цікавіцца песнямі, што гучалі ў роднай вёсцы Курчоўцы. Паступіў у Наваградскае прафесійна-тэхнічнае вучылішча, дзе і разгледзелі ягоныя вакальныя таленты. Вярнуўся Вільчэўскі на радзіму, і заучалі ягоныя стэвы ў мясцовым сельскім клубе. Спяваюць сёння і дзеці Мечыслава Адольфаўчана, і яго ўнучка. А сам курчоўскі салавей — удзельнік этнаграфічна-фальклорнага гурта “Крынічка”, які часта можа на пачуць і пачыць на беларускіх тэлеканалах.” Вось так і доўжыцца беларуская традыцыя: ад бацькі да сына, ад дзяды да ўнучка... І няхай не перарываецца гэты ланцужок жыцця-творчасці.

Адзін з самых яркіх нашых пазаштатных аўтараў Наталія Рамановіч — вядучы метадыст Гроўзенскага раённага культурна-інфармацыйнага цэнтра — паведамляе пра Свята млынароў у Адэльску, пра раённы фестываль “Вяртанне да вытокаў”, які штогод вандруе па

разных аграгарадках і праходзіць ужо ў восьмы раз. Сёлета імпрэзы аб'яднаны новым фестывальным праектам “Гыдзень фальклору” ў шырокі грамадскі агляд культурных вясковых традыцый з дэманстрацыяй цыкла вясельных абрадаў. У кожнай установе культуры ладзіцца выстава “Бе-

ларускае вясельле: традыцыі і сучаснасць”. Абавязковыя аtryбуты — аўтэнтычныя і рэканструяваныя вясельныя строі жаніха і вясельныя галаўныя ўборы, асабліва — вянок нявесты, які ўпрыгожваецца падчас майстар-класаў. Этапы сватання, запойн, заручын,

выправы маладога, выкупу нявесты прадэманструюць самадзейныя калектывы аматарскай творчасці і фальклорныя гурты. 15 лістапада ў Квасоўскім Цэнтры культуры і развіцця народнай творчасці пройдзе дэфіле ў традыцыйных вясельных строях. Кожны аграгарадок прэзентуе маладу пару ў этнаграфічным ці адноўленым строі ад даваенных часоў да 70-х гадоў мінулага стагоддзя. Развіваць гэты кірунак даследаванняў і рэканструкцыі збіраецца Школа фальклорыстаў.

Мясцовыя пісьменнікі і краязнаўцы пералілі Дзятлаўскай раённай бібліятэцы свае творы. Сярод іх — Міхаіл Лук'янчык, Алена Абрамчык, Леанарда Юргілевіч, Алена Малько. Кнігі гэтых аўтараў утрымліваюць гісторыка-краязнаўчыя артыкулы, вершы і апавяданні. Навіну пра новыя паступленні нам даслала загадчык аддзела абслугоўвання і інфармацыі Дзятлаўскай раённай бібліятэкі Алена Якаўчык.

Мы шмат пішам пра інклюзію — уплыў мастацтва на творчую рэалізацыю людзей з абмежаванымі магчымасямі. У чарговы раз тэму ўзімае Святлана Ганчарова, якая на прыкладзе дзейнасці Бераставіцкага раённага Цэнтра культуры і народнай творчасці, яго філіялаў вядзе гаворку пра рэалізацыю інклюзіўнай дзейнасці для інвалідаў. Безумоўна, работа вядзецца ў шчыльным кантакце з цэнтрам карэкцыйна-развіваючага навучання і рэабілітацыі гарадскога пасёлка Бераставіца, раённым таварыствам інвалідаў, тэрытарыяльным цэнтрам сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва, райсаветам ветэранаў. Святлана Ганчарова піша пра дзейнасць аматарскага аб'яднання “Натхненне”. Аб'яднанню — пяць гадоў. Людзі з абмежаванымі фізічнымі магчымасямі асвойваюць вакальнае і тэатральнае мастацтва, дэкарацыйна-прыкладную творчасць, становяцца эмацыянальнымі адкрытымі, упэўненымі ў сваіх сілах. Удзельнік аматарскага аб'яднання “Натхненне” Артур Васько і мастацкі кіраўнік аддзела па правядзенні культурных мерапрыемстваў і развіцця народнай творчасці Бераставіцкага РЦК Вольга Паўлючук запісалі песню для дыстанцыйнага гала-канцэрта XII абласнога фестывалю творчасці маладых інвалідаў, які адбудзецца 27 лістапада.

Дэфіле ў традыцыйных вясельных строях пройдзе ў Квасоўскім Цэнтры культуры і развіцця народнай творчасці. Мастацкі кіраўнік аддзела па правядзенні культурных мерапрыемстваў і развіцця народнай творчасці Бераставіцкага РЦК Вольга Паўлючук запісалі песню для дыстанцыйнага гала-канцэрта XII абласнога фестывалю творчасці маладых інвалідаў, які адбудзецца 27 лістапада.

Святлана Чубрык — супрацоўнік Наваградскай раённай бібліятэкі — распавядае, што 5 лістапада ў бібліятэчнай міні-галерэі “Імгненне” прайшоў майстар-клас “Малюнак. Творчасць, якая радуе” мастачкі Юліі Літавар. У галерэі цяпер працуе яе вы-

- 1 Удзельнік аматарскага аб'яднання “Натхненне” Артур Васько і мастацкі кіраўнік аддзела па правядзенні культурных мерапрыемстваў і развіцця народнай творчасці Бераставіцкага РЦК Вольга Паўлючук запісалі песню для дыстанцыйнага гала-канцэрта XII абласнога фестывалю творчасці маладых інвалідаў, які адбудзецца 27 лістапада.
- 2 Дэфіле ў традыцыйных вясельных строях пройдзе ў Квасоўскім Цэнтры культуры і развіцця народнай творчасці.
- 3 Майстар-клас мастачкі Юліі Літавар у Наваградскай раённай бібліятэцы.

става “Фотарэалізм у дэталіх”, дзе экспануюцца акварэль і графіка. Ёсць замалёўкі з відам Навагрудка, шмат выяў на азіяцкую тэму. Асаблівую цікавасць выклікалі партрэты, выкананыя вугалем. На майстар-клас Юлія прынесла ўсе свае інструменты. Кожны ахвотны папрацаваў з імі. Выснова тут адзіная: асобамі не нараджаюцца, працэс іх станаўлення накіроўваюць старэйшыя творцы. Каб перамянаць разумення дабрыні не перарывалася.

Шчаслівая навіна з Лідскага раёна. Народны сямейны ансамбль Парфенчыкаў “Мы з вёска-кальскі” з Бердаўкі адзначае 35-годдзе творчай дзейнасці. Святочная праграма “Адна сям’я, адно жыццё, адна песня” пройдзе ў Бердаўскім Цэнтры культуры і волнага часу 21 лістапада. Калектыў уключае тры пакаленні: ад бабуль-дзядуль да ўнукаў. Узросць артыстаў — ад 6 да 60 гадоў. Увесь час кіруе гуртом Аляксандр Парфенчык. Ансамбль першы атрымаў званне “народны” сярод сямейных ансамбляў краіны. У Бердаўскім Цэнтры культуры і волнага часу працуе музей сям’і, дзе сабраны экспанаты, прысвечаныя беларускім сямейным традыцыям і творчасці гурта.

Браслаўскі раён інфармуе. У дні восеніскіх вакашый Слабодкаўская бібліятэка запрасіла чытачоў паўдзельнічаць у тыдні восеніскага настрою з кнігай. Сапраўды, лістападаўскую непагадзь лепш перакачаць з цікавым выданнем. У мяне, да прыкладу, чыгальня зала была абсталявана на хатняй печы. Майму катэ ў гэтай кніжнай мерапрыемствы вельмі падалася.

Крыху агітацыі за здаровы лад жыцця. Пасля саракагадовага курэння я ўсё ж развітаўся з заганнай звычай. Жыццё такое цікавае, што не павінна быць кароткім. Чым раней гэта зразумееш, тым лепей для цябе. Гэтай жа думкі прытрымліваецца спецыяліст Савецкага раённага аддзела надзвычайных сітуацый Мінска Таццяна Бычанок. 32 па 30 лістапада, распавядае яна, у сталіцы доўжыцца рэспубліканская акцыя “Не прапальвай сваё жыццё”. Мэта — папярэджанне курэння ў ложку. Ахвярамі пажараў па гэтай прычыне становяцца каля 70 працэнтаў ад агульнай колькасці загінулых у агні. Адзін з метадаў папярэджання такой бяды з’яўляецца ўсталяванне аўтаномных пажарных ведавальнікаў.

А закончыць хачу словамі Міхаіла Жванецкага: “Жыццё маё, пабудзь са мной”. Беражыце сябе, шануюныя чыгачы, і пішыце нам пра самае цікавае.

Сустранемся праз тыдзень.

Яна ведае кожную травінку

На фестывалі рамёстваў.

З асакі, мячэўніка і сітніка, як з нітак, Вольга Вайтовіч пляце свае вазы і кошыкі. Гэтая таленавітая дзяўчына нарадзілася ў вёсцы Струбніца, Мастоўскага раёна. А старадаўнюю традыцыю травапляцення адкрыла для сябе выпадкова. Аднойчы на фестывалі рамёстваў пазнаёмілася з віцебскай майстрыхай Людмілай Гаравой, і стала вучыцца гэтай старажытнаму віду народнага мастацтва анлайн.

— Спачатку трэба нарыхтаваць розныя балотныя, лугавыя і палявыя расліны, — распавядае Вольга. — З прычыны іх далікат-

Вольга Вайтовіч і яе ўнікальныя вырабы.

Персанальная выстава ткачыхі Алены Шунейка працуе ў Гродне. Калі да працы ставіцца з любоўю, то яна перастае быць цяжкай. У гэтым Алена Феліксаўна пераканана. У красавіку яна адзначыла юбілей. А ў снежні юбілей — 80 гадоў — у Гродзенскага абласнога метадычнага Цэнтры народнай творчасці, у якім Алена Феліксаўна працуе ўсё жыццё. Дзве святочныя падзеі сталі важкай нагодай для адкрыцця персанальнай выставы ўнікальнага майстра. А называецца выстава “Мой любы горад”.

Любіць свой горад

Алена Шунейка і Юлія Барадзіна.

БАЦЬКАВА СПАДЧЫНА

Алене Шунейка ў жыцці выпала рэдка ўдача — прафесійна займацца справай, якая прыносіць бясконца асалоду. Не кожнаму так шануе. Ачухваць прыгожа навучыў бацька. Ягоная спадчына — адзіны на Беларусі вертыкальны ткацкі станок. Менавіта Фелікс Антонавіч у сярэдзіне мінулага стагоддзя заснаваў у метадычным Цэнтры творчую ткацкую лабараторыю, якая на працягу амаль 40 гадоў з’яўляецца для ягонай таленавітай дачкі адначасова і кабінетам, і майстэрняй.

Экспазіцыя выстаўкі “Мой любы горад” налічвае каля 50 аўтар-

скіх работ, сярод якіх — тканяныя габелены, دکаратыўныя пано і акварэльныя карціны. Трэба сказаць, што гэта далёка не поўная калекцыя твораў Алены Феліксаўны. Палотны майстрыхі сёння ўпрыгожваюць інтэр’еры храмаў, дыпламатычных прадстаўніцтваў, з’яўляюцца каштоўнымі экспанатамі музеяў. Патомная ткачыха вельмі ганарыцца сваім габеланам “Святая Тройца”, які ў якасці харугвы выкарыстоўваецца падчас святочнай працэсі ў сталічным касцёле Святога Рохы. Некаторыя творы Алены Шунейка знайшлі свой прытулак у Польшчы, Расіі, Францыі, Эстоніі. Бацькава тэхніка падвойнага і перабарнага алнабоковага ткацтва, якой валодае

наспі, асабліва падчас восеніскага збору, нарыхтоўка вядзецца невялікімі пучкамі, а зрэзы павінны быць роўнымі і чыстымі.

Замест ніткі Вольга выкарыстоўвае лазовую стужку. Пучкі травы аднолькавай таўшчыні сшывае па спіралі. Пры сцягванні атрымліваюцца вельмі моцныя ў аснове вырабы. Далей лішняя трава прыбіраецца, а выраб دکаруецца сухімі кветкамі, тасьмой або دکаратыўным шнуром.

Кошыкі, скрынкі, падносы, розныя бочачкі, падстаўкі пад

гарачае атрымліваюцца ўнікальнымі. Пляценне іншым разам сумяшчаецца з дрэвам, нават са скурай. Гэтыя вырабы вельмі арганічна выкарыстоўваюцца ў паўсядзённым жыцці.

Дадзенае рамство пастаянна ўдасканальваецца, бо звычайна папулярнае ў наш час. Вырабы з травы ўпрыгожваюць жыллё, выкарыстоўваюцца для захоўвання прадуктаў, яны зручныя і якасныя. Даўно вядома, што пах свежаскошанай травы супакойвае галаўны боль! Так што “залёння” дэталі інтэр’еру — карысныя ўдвая.

У Вольгі Вайтовіч маецца велізарны досвед працы ў гэтай сферы мастацтва! Пажадаем ёй творчых перамог, выдумкі і самавыяўлення, радасці і натхнення!

Алена САДАЎНІЧАЯ,
дырэктар Мастоўскага раённага
Цэнтры рамёстваў
Фота аўтара

Вытканя Фарны і Бернардынскі касцёл яна па-мастакі ўдала аздобіла вобразнымі выявамі Святога Духа. Наогул, кожнае палатно — гэта гісторыя, напоўненая глыбокім ідэйным ды філасофскім зместам, творчай фантазіяй.

Па прызнанні Алены Феліксаўны, тканяныя акварэлі, напэўна, не былі б такімі цэльнымі і гарманічнымі, каб у іх стварэнні не ўдзельнічаў яе брат, мастак-знаўца Яўген Шунейка. Менавіта ён малое эксклюзіўныя эскізы для габеленаў. У творчым тандэме ствараюцца неверагодныя рэчы: у жывых вобразах паўстаюць гістарычнае мінулае Гродна, знаваўя постаці розных эпох...

Кожны наведвальнік выстаўкі “Мой любы горад” можа і палюбавацца экспанатамі, і самастойна папрацаваць за ткацкім станком. Майстар-клас для ўсіх ахвотных прапануюць Алена Феліксаўна і яе вучаніца Юлія Барадзіна. Дарчы, работы маладой пераёмніцы, метадыста Цэнтры народнай творчасці, сталі несумненным упрыгожаннем экспазіцыі. Падвойныя габелены, народныя лялькі, ажурныя карункі, выкананыя па старажытных узорах, уражваюць і кранаюць за жывое.

ЖЫВЫЯ АКВАРЭЛІ

Акварэльныя карціны Алены Шунейка, напісаныя ў тэхніцы “alargita”, — гэта асобная размова. Усе без выключэння работы — плённасныя. Стварыць “жывыя” акварэльныя замалёўкі з прыроды — гэта таксама ўлюбёны занятак творчай сям’і. Нёман, кветкі, лес, Каложы — знаёмыя з маленства мясціны знайшлі сваё адлюстраванне на жывапісных палатнах. Кожная работа носіць глыбока асабісты характар, вабіць асаблівай колеравай вобразнасцю, выявай шчырай творчай душы...

Ала БЯЛЬКЕВІЧ,
рэдактар Гродзенскага
абласнога метадычнага Цэнтры
народнай творчасці
Фота аўтара

Insitus — значыць дадзены прыродай, існуючы мастацтва — творчасць мастакоў без прафесійнай адукацыі, але з самабытнымі талентам. Віцебск здаўна славіцца не толькі Маркам Шагалам і супрэматыстамі, але і тым, што мае багата самых розных выдатных мастакоў. Існуючы, ці наўняе, мастацтва Віцебшчыны сёлета набыло статус гісторыка-культурнай каштоўнасці. На мінулым тыдні ў Віцебскім абласным метадычным Цэнтры народнай творчасці і Віцебскім абласным краязнаўчым музеі пачала працу VI адкрытая абласная выстава існуючага мастацтва INSITUS-2020. На ёй сабраныя найцікавейшыя творы мастакоў-аматараў з Беларусі і замежжа.

Мастацтвазнаўца Людміла Вакар, куратар выставы.

Надзея КУДРЭЙКА

Колеры лета ў позняй восені

Існуючы мастацтва як фальклор нашых дзён

Мастак, паэт — гучыць высакародна. Але побач з паэзіяй традыцыйна знаходзіцца месца і для графаманіі, поруч з мастацтвам ідзе звычайнае рамесніцтва. Тым не менш не пра іх гаворка, калі мы кажам пра сапраўднае, натхнёнае існуючы мастацтва. Хая можна ўявіць, як часта мастакі-аматары сутыкаюцца з трохі паблжлівым да сябе стаўленнем з боку прафесіяналаў, як часта чуюць, што займаюцца проста самадзейнасцю. Але згадаем хая 6 грузінскага генія Ніка Пірасмані ці французскага Анры Русо, самавукаў і яскравых прадстаўнікоў так звананага прымітывізму, — іх імёны ведае ўвесь свет. Ды і ўвогуле “прымітыву” і перакладзе з лаціны азначае “першасны”. “Асноўная каштоўнасць існуючага мастацтва — яго ўкараненасць у гісторыю, культуру і краіну роднага краю, — гаворыць мастацтвазнаўца Людміла Вакар, куратар выставы INSITUS. — Таму можна вызначыць яго як выяўленчы фальклор нашых дзён. Гэты мастак захоўваюць першаформы і архетыпы святаспрыманія, тоеснасць сваёй творчай прыроды, генетычную памяць народа”.

Сам тэрмін “ісіт” у дачыненні да творчасці мастакоў-аматараў пачаў укараняцца недзе напрыканцы 60-х гадоў мінулага стагоддзя, першым яго выкарыстаў славацкі даследчык Штэфан Ткач. У навуковай традыцыі нашых суседзяў — Расіі, Украіны, Літвы, Польшчы — для гэтага тылу мастацтва часцей ужываюцца азначэнні “наў” ці “прымітыву”. У беларускім мастацтвазнаўстве, пачынаючы з 1990-х гадоў, прыняты тэрмін “існуючы мастацтва”. І вялікім яго знаўцам і папулярызатарам у нас у Беларусі з’яўляецца менавіта Людміла Вакар — дацэнт мастацка-графічнага факультэта Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта, вядучы метадыст аддзела традыцыйнай культуры Віцебскага абласнога метадычнага Цэнтры народнай творчасці. У 2012 го-

дзе Людміла Уладзіміраўна атрымала пачэснае званне “Чалавек года Віцебшчыны”. Менавіта яна стала ля вытокаў выставы INSITUS і ля вытокаў працы па стварэнні інфраструктуры Дамоў рамёстваў Віцебскай вобласці. Сярод іншага, і канцэпцыі свята рамёстваў “Горад майстроў”, якое ўжо больш за 40 гадоў ладзіцца ў Віцебску і штогод уключае ў “Славянскі базар у Віцебску”, распрацавана таксама Людмілай Уладзіміраўнай.

ТРАДЫЦЫІ З ГЛЫБІНЫ ВЯКОЎ

Чым жа адметнае існуючы мастацтва Віцебшчыны, чаму менавіта яно набыло статус гісторыка-культурнай каштоўнасці, чаму Віцебск стаіць у цэнтры выставачнага руху для мастакоў-аматараў? Людміла Вакар сцвярджае, што традыцыі сягаюць у глыб стагоддзяў:

— Шматлікія ўзоры народнага прымітыву мы знаходзім у творах яшчэ XVII стагоддзя: ікананіс, фрэскі, манументальныя насценныя роспісы, помнікі разьбярства. Можна згадаць хоць бы славетны латыгаўскія абразы сярэдзіны XVIII стагоддзя. Акрамя таго, на Віцебшчыне вякамі развівалася малярскае мастацтва, якое асабліва на мяжы XIX—XX стагоддзяў моцна паўплывала на развіццё народнай жывапіснай культуры: гарадскія шыльцы, жывапісныя дэкарацыі фатаграфічных кабінетаў, крамаў і гэтак далей, у Віцебску гэтая традыцыя квітнела. Маляры і былі народнымі мастакамі. На пачатку мінулага стагоддзя яны найпрост уключыліся ў мастацкі працэс — пайшлі вучыцца і працаваць у майстэрні Юрыя Пэна і Марка Шагала ў Віцебскай народнай мастацкай школе. Можна нават сказаць, што ў выніку помнікі правінцый-

Мікалай Крукоўскі. “Тактва”.

нага сакральнага мастацтва і народнага роспісу, трапіўшы ў цэнтр увагі прафесійных мастакоў, сталі для прадстаўнікоў авангарда ў Віцебску ўзорамі спрощчанага мастацкай формы.

Раіць не забыцца Людміла Вакар і пра Язэпа Дразловіча, які на захадзе сучаснай Віцебшчыны папулярызавуў жанр маляваных дываноў і мадэрноваму стылістыку дэкаратыўнага жывапісу, і пра ўплыў нэарамантызму віленскай мастацкай школы. І пра многае іншае, што прывяло да таго, што цяпер сваім народным выяўленчым мастацтвам Віцебшчына ганарыцца. Буйны мастацкі цэнтр, у якім было і ёсць многа знакамітых прафесійных аўтараў, дзе ёсць славеты “худграф”, дзе творчыя жыццё заўсёды было насычаным, стварэа, натуральна, і актыўнае асяроддзе прыхільнікаў такой творчасці, асяроддзе аматараў, у тым ліку і мастакоў-аматараў. “У нас вельмі многа мастакоў, можа, і малага маштабу, але ж не малага таленту”, — гаворыць Людміла Вакар.

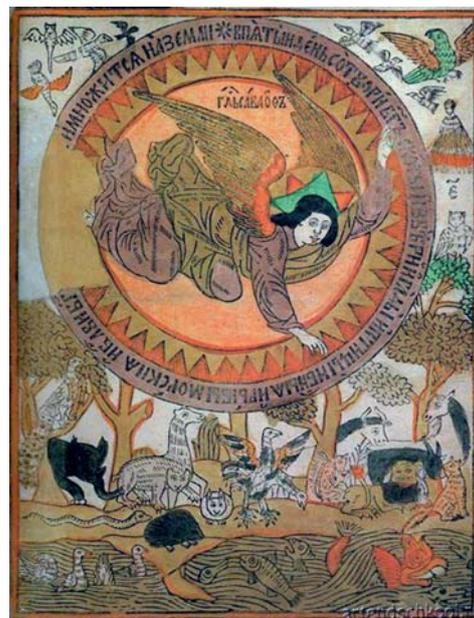
З ПРЫСВЯЧЭННЕМ ВАСІЛЮ КОРАНЮ

Выставы INSITUS даюць выдатную магчымасць убачыць лепшыя творы самых знаных і прызнаных майстроў сучаснасці: ся-

род аматараў таксама ёсць свае зоркі, свае славуці, свае легенды. І калі ў 1991-м годзе ў Віцебску прайшла першая абласная выстава “Талент шчырага сэрца. Мастацтва INSITUS”, то яна мела такі розгалас, што неўзабаве ў Мінску ў Нацыянальным мастацкім музеі з вялікім поспехам адбылася і Нацыянальная выстава існуючага мастацтва.

Сёлета ў экспазіцыі каля 200 экспанатаў, яна вялікая і змястоўная. Але скарыктаваць планы ў сувязі з пандэміяй усё ж давялося. Бо меркаваўся вялікі міжнародны ўдзел, ужо былі дамоўленыя з мастакамі з Украіны, Латвіі, Польшчы, Славакіі — менавіта ў Братыславе рэгулярна праходзіць вялікія выставы існуючага мастацтва. У выніку зараз у Віцебску можна убачыць работы з Беларусі, Літвы і Расіі.

У INSITUS існуе традыцыя прысвечэнняў. Мінулая выстава, напрыклад, была прысвечана творчасці Алены Кіш — знакамітай народнай аўтаркі маляваных дываноў, пазамінула — Марку Шагала. Штостая выстава INSITUS прымеркаваная да 380-годдзя для нараджэння разьбяр і друкара Васіля Кораня, стваральніка Бібліі ў карцінках для народа, так

“Біблія” Васіля Кораня. Рэканструкцыя Віктара Пензіна.

званай “Бібліі для бедных”. Хая і пішуць пра Васіля Кораня, што ён адзін з першых рускіх гравёраў па дрэве, але насамрэч гэта наш зямляк з Дуброўна, што на Віцебшчыне. Яго ілюстраваная Біблія лічыцца выдатным творам народнага мастацтва XVII стагоддзя, і адзіны яе экзэмпляр, што захавався, цяпер знаходзіцца ў бібліятэцы ў Санкт-Пецярбургу. Каб пашырыць вядомасць імя Васіля Кораня на радзіме, арганізатары віцебскай выставы зрабілі прысвечэнне менавіта яму. А адным з экспанатаў стала калекцыя рэканструкцыі ксілаграфій гэтай Бібліі ад расійскага мастака **Віктара Пензіна**, прэзідэнта расійскай Акадэміі народнага мастацтва. Упершыню калекцыя выстаўлялася летась ў Дуброўне: мастак — шчыра яму дзякуем — падарыў сваю новую-старую “Біблію”

дубровенскаму краязнаўчаму музею.

Адсюль і нарадзілася ідэя ў аснову сёлетняй канцэпцыі INSITUS пакласці арт-кнігі і альбомы.

— Альбомная культура была вельмі характэрная для XIX стагоддзя, для эпохі рамантызму, — расказвае Людміла Вакар. — Многія маладыя дзідучаты мелі падобныя альбомы, у якіх запісвалі вершы са сваімі нататкамі, у якіх малявалі. Атрымліваўся такі сінтэз слова і выявы. На жаль, нам давялося скарыктаваць планы, і таму толькі два творцы змаглі прадставіць адпаведныя работы. Альбом **Наталлі Раманавай** з Віцебска, якая цяпер жыве ў Мінску, — выдатны ўзор гэтай трохі падзабытай альбомнай традыцыі. А знакаміты кінасцэнарыст і пісьменнік **Юрый Пяткевіч**, які працуе ў Мінску і Маскве і якога як мастака

часта называюць нашчадкамі Марка Шагала і Анры Русо, прадставіў нам сваю арткнігу.

КОЛЕРЫ І ДЫЛІЧНАСЦЬ

А большасць экспанатаў INSITUS — гэта карціны, прычым жывапісныя карціны. І нават па фотаздымках няцяжка заўважыць, што творчасць самадзейных мастакоў напоўнена

ным фестывалі наіўнага мастацтва “Фэстнаіў”. — Антаніна Максімаўна з таго пасляваеннага пакалення, пра якое пісьменнік Міхась Стральцоў пісаў як пра “сена на асфальце”. — расказвае Людміла Вакар. — Гэтая метафара тычыцца тых, хто нарадзіўся на вёсцы, а потым пераехаў у горад, і ўсё ж захаваў такі традыцыйны погляд высюўца, не згубіў сувязь з прыродным све-

тывым чалавекам з незвычайным візіянерскім дарам: — Аляксандр вучыўся і жыў у Санкт-Пецярбургу, і ў ім адчуваецца гэтая пецярбургская культура. Ён ўмее лобыз вобраз звесці да знака, а потым спалучыць яго з глыбокай сімволіяй і яскравым кампазіцыйным рашэннем.

Таксама зорка “інсіта” і выставы INSITUS — **Сяргей Коваль** з вёскі Якімава Слабада Светлагорскага раёна Гомельскай вобласці, які сёлета адзначае свой 60-гадовы юбілей. У гэтай вёсцы мастак нарадзіўся і вырас, туды ж і вярнуўся, пажыўшы ў Мінску. Прафесійнай мастацкай адукацыі ў яго няма, але яшчэ 30 гадоў таму ў Мінску прайшлі першыя персанальныя выставы Сяргея Ковалю, а работы зараз знаходзяцца ў галерэях і прыватных калекцыях як у Беларусі, так і ў Расіі, Бельгіі, Германіі, Францыі.

— Ён пазіцыянуе сябе як высювага мастака, — рас-

казаюцца нейкім ідылічным свецкім прыманнем, яна апявае малы свет сям’і. Адчуваецца ўплыў таго, што ў мастацкіх колах называецца “бідэрмаерам”, — калі ствараецца сусвет малых, камерных рэчаў і культуры сямейнага асяродка. Такі рэдкі выпадак для наіўных твораў — Ніна Васільеўна вельмі добра працуе са светлацемем, на дзіва ўдала засвоіла перспектыву.

Асобнай персанальнай выставай у межах INSITUS можна назваць ажно 70 экспануемых твораў **Чэслава Жуселя** з Браслава, даўняга ўдзельніка Браслаўскага клуба народных майстроў і мастакоў “Ля возера”. Усё жыццё ён адпрацаваў слесарам, але пры гэтым яшчэ за савецкім часам скончыў Маскоўскі завочны ўніверсітэт мастацтваў.

— З гэтым універсітэтам быў такі вельмі ўдалы вопыт, калі народных мастакоў кансультавалі па пошце, — адзначае Людміла Вакар. — Па сутнасці,

трэба адзначыць **Антоня Ляховіча** з Тракая. Ён прапанаваў пяць адметных карцін на біблейскую тэматыку: Людміла Вакар называе іх сапраўды выдатнымі, грандыёзнымі творамі калібрага зместу, у якіх відавочны візіянерскі характар жывапісу. З Санкт-Пецярбурга прадстаўлены два аўтары — **Святлана Дружкова** з добра распрацаванымі арнаментальна-абстрактнымі кампазіцыямі і **Уладзімір Гарохаў**, які акрамя ўсяго іншага піша копіі знакамітых карцін — стварае рымэйкі. На выставе ў выкананні Уладзіміра Гарохава можна ўбачыць і Шышкіна, і Пірасмані.

НЕ ТОЛЬКІ ЖЫВАПІС

Асобная зала на INSITUS — для маляваных дываноў, якія на Віцебшчыне папулярныя і ў нашы дні. Хоць цяпер, канешне, не так, як ў мінулым стагоддзі — росквіт

ліна больш казачныя, фальклорныя сюжэты. Ёсць на выставе і работы знаных разьбяроў — **Леаніда Саўчанкі** з Віцебска і **Мікалая Крукоўскага** з Оршы — Аршаншчына яшчэ з XVII стагоддзя лічыцца цэнтрам разьбярства на Беларусі.

— Адметнасць стылю Мікалая Крукоўскага ў тым, што ён з адной цэльнай пуркі стварае кругавыя кампазіцыі, — расказвае Людміла Вакар. — Сюжэт у іх разгортваецца па коле, а такое далёка не кожнаму майстру палуладнае. Прадставіў ён нам і вобразы Гарохава можна ўбачыць і Шышкіна, і Пірасмані.

Мастак падрэ з Глыбокага **Віктар Дудкевіч** на адрэскі выставы INSITUS нават працэс невялічкі майстар-клас з дэманстрацыяй старажытнай тэхналогіі друкавання на рэканструяваным варштале.

Зразумела, кідаеша ў вочы, што сярэд твораў

Маляваны дыван Жанны Ільюшкінай “У русельны тыдзень”.

Чэслаў Жусель. “Вяселле”

яскравымі фарбамі: гэта лічыцца адной з адметнасцяў інсітнага мастацтва. Ёсць зала маляваных дываноў, ёсць творы выдатных разьбяроў, ёсць аўтарскія лялькі. І ва ўсім гэтым прысутнічае нейкая такая жыццёвая энергія: калі згадаць адзін з тэрмінаў — “наіў” — то ад яго самога пыхае нечым светлым і шчырым.

Расказвае пра ўсіх твораў, канешне, немагчыма, але некаторых паспрабуем вызначыць. У самім Віцебску ажно з 1947 года працуе клуб мастакоў-аматараў “Контур”, і творы 11 аўтараў з “Контур” можна ўбачыць на INSITUS. Калі я казала, што ў беларускім інсітным мастацтве таксама ёсць свае знакамідасці, то мела на ўвазе, напрыклад, **Антаніну Маісееву**, якую можна назваць вядучай мастачкай Віцебска. Яна па прафесіі бібліятэкар — зараз ужо, зразумела, на пенсіі, і цяпер віябчанка, але паходзіць з Бешанковіцкага раёна. Піша карціны з таго часу, калі стала пастаянным удзельнікам не толькі беларускіх выстаў і фэстаў, але і замежных. Увогуле, віцебскія аўтары часта выстаўляюцца на Маскоўскім міжнарод-

там. Мастачка выдатна ведае прыроду — малое пейзажы. Таксама немагчыма прайсці міма яе партрэтаў розных жывёлін — а гэта вельмі рэдкі жанр — якія атрымаваюцца такімі антрапаморфнымі: і козы, і каровы, і ўсё астатняе маюць свой “твар”, паказваюць асабствы рысы свайго характару. Бо аўтар іх добра разумее. Апроч таго Антаніна Маісеева — бліскучы знаўца беларускай гісторыі і літаратуры, і да нашай выставы яна ў сваёй пазнавальнай манеры напісала цэлы цыкл партрэтаў пісьменнікаў: Рыгора Барадуліна, Васіля Быкава, Уладзіміра Караткевіча, нашага віцебскага Давыда Сімановіча і іншых.

Дарэчы, па заканчэнні выставы INSITUS, на круглым stole, які падвядзе вынікі, абудзецца прэзентацыя альбома твораў Антаніны Маісеевай — сапраўднай кнігі, выданай друкарскім спосабам: з карцінамі, вершамі, успамінамі. Пагадзіцеся, не кожны прафесійны мастак можа пахваліцца падобным.

Яскравыя работы ў прадстаўленні клуба “Контур” **Аляксандра Цішчанкова**, якога Людміла Вакар

Сяргей Коваль. “Вясковы мастак”.

Ніна Воранава. “Дзяцінства”.

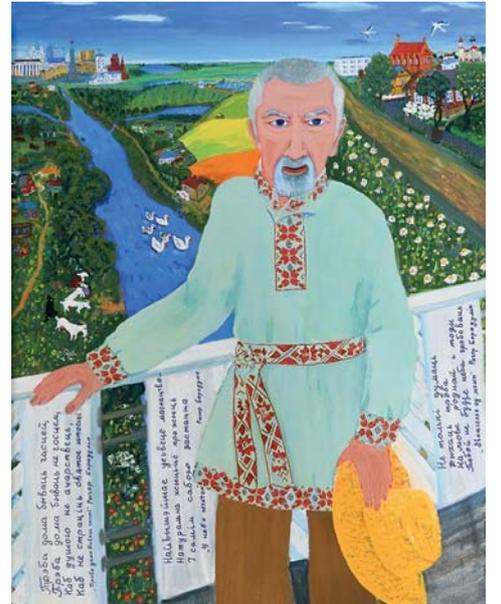
казвае Людміла Вакар. — І да яго іміджу гэта вельмі падыходзіць. Сваю Якімаву Слабоду творца, можна сказаць, узяў да ўзроўню Парыжа — калі правесці аналогію з Маркам Шагалам. Сюжэты і тэмы, наглядныя ў роднай вёсцы, спалучаюцца ў карцінах з творчасцю сусветна вядомых мастакоў розных часоў.

Асобна Людміла Вакар хацела б вылучыць і творчасць віцебскай мастачкі **Ніны Воранавай**:

— Яна не вельмі даўно пачала працаваць і так захоплена! Яе творы вызна-

палова лепшых аматараў Савецкага Саюза былі выпуснікамі гэтай установы. Чэславу Жуселю ўдалося выпрацаваць сваю аўтарскую стылістыку з адметным адчуваннем каларыта. Ён па сутнасці стварыў эпас народнага жыцця на беразе вялікага возера, апісваючы і занатаваўшы ўсіх сваіх суседзяў, усіх жыхароў, усе віды іх сялянскіх заняткаў па сезонах года. Сабраныя разам, карціны Чэслава Жуселя складаюць уяўленне пра архетыпава жыццёвае шлях беларуса з высювага асяродку.

З замежных мастакоў

Антаніна Маісеева. “Народны паэт Беларусі Рыгор Барадулін”.

стварэння маляванак прыпаў недзе на 1920—1960-я гады. Самымі вядомымі іх творцамі былі Алена Кіш і Язэп Драздовіч. Але менавіта на Віцебшчыне традыцыя жыве, а маляваныя дываны з Паазер’я таксама маюць статус нематэрыяльнай культурнай каштоўнасці. На выставе можна ўбачыць творы, напрыклад, **Жанны Ільюшкінай** з Лёзна з сюжэтамі з міфаў і паданняў, ці **Ірыны Князевай** з Мінска, якая цяпер працуе ў Музеі гісторыі беларускай літаратуры, а раней працавала ў Віцебскім метадычным Цэнтры народнай творчасці і захапілася дыванами, — у цэнтры яе маляванак наша гарадская паўсядзённасць. Сярод іншага Ірына Князева стварыла рэканструкцыю маляванага дывана Марка Шагала. У творах **Кацярыны Барабанавай** з Шумі-

амаль усе людзі паважнага веку. Хаця інсітным мастацтвам займаюцца ж і многія маладзёжныя. “Але ўсё правільна, — кажа Людміла Вакар. — Гэта выяўленчы фальклор, а фальклор і ёсць творчасць людзей, якія пражылі жыццё, назапасілі ўражанняў, выпрацавалі свой светапогляд, і цяпер расказваюць іншым аб тым, што пражылі і пра што памятаюць”.

Паўтаруся, на INSITUS прадстаўлена каля 200-х найцікавейшых работ, і пра ўсіх аўтараў, канешне, немагчыма было распавесці. Выстава будзе працаваць да 5 снежня, і калі вы з Віцебска, ці плануеце заехаць у гэты цудоўны “масташкі” горад, зазірніце на INSITUS: у не самай светлай часе позняй восні вы атрымаеце порцыю сонейка і дабрыні.

Фота прадстаўлены Уладзімірам Андрэячанкам і арганізатарамі выставы.

Герб "Трубы".

Зміцер ЮРКЕВІЧ

ЯК НІ БЫЛО

Не скажу, што мне ўдалося сабраць і прачытаць усё тое, што было напісана пра Антона Пяткевіча за XIX — XXI стагоддзі, але прачытана было ня мала. Бо, паўтаруся, і як творца, і як чалавек Пяткевіч быў цікавы і сваім, і нашым дапытлівым сучаснікам. Адным з першых у паваннай Беларусі ў сваіх публікацыях (1963 і 1969 гады) заняўся аднаўленнем памяці пра Пяткевіча Адам Мальдзіс. Ён ставіў забытага літаратара ў шэраг пачынальнікаў новай беларускай літаратуры, побач з Янам Чачотам, Янам Баршчэўскім, Уладзіславам Сыракомліям, Вінцэсам Каратынскім, Арцёмам Вярыга-Дарэўскім і іншымі. Праўда, у фундаментальным выданні дакументаў і матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці беларускіх пісьменнікаў "Пачынальнікі" (укладальнік Генадзь Кісялёў, а другі рэцэнзент Адам Мальдзіс, 1977 год), асобнага раздзелу Антону Пяткевічу прысвечана не было, але яго імя засталася ў згадках у іншых артыкулах. Тое самое адбылося і з другім выданнем "Пачынальнікаў" (2003 год), якое ў адносінах да нашага героя нічога не змяніла. Гэта трохі здзіўляе, бо ў 1987 годзе выйшла "Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі", дзе Уладзімір Мархель нешта сцэнарыя, але вельмі годна прадставіў творчасць і дзейнасць Антона Пяткевіча (гл. Адам Пług) у беларускім культурным кантэксце. А беларускіх даследчых кандыдат філалагічных навук, дацэнта БДУ Мікалай Хмяльніцкі мэтанакіравана заняўся асобай Антона Пяткевіча напрыканцы 1990-х. Публікацыя сп. Хмяльніцкага "Адам Пług і Беларусь" (2001 год), падаецца, і да гэтага часу з'яўляецца адзінай грунтоўнай публікацыяй, прысвечанай нашаму земляку.

2 кастрычніка 1903 года ў польскай сталіцы памёр Антон Пяткевіч, ураджэнец Случчыны. У гісторыю беларускай культуры ён увайшоў пад запамінальным псеўданімам — "Адам Пług". Славуты літаратар, перакладчык і рэдактар, сардэчны сябра Уладзіслава Сыракомлі, пакінуў па сабе даволі значную літаратурную спадчыну. Адам Мальдзіс засведчыў, што яна "тэматычна так ці інакш звязана з Беларуссю". Праўда, і па сённяшні дзень імя і творы Адама Плуга, на жаль, застаюцца малавядомыя ў Беларусі.

З мэтай папулярызавання падзабытага імя беларускага творцы, а таксама з улікам таго, што да 200-годдзя з яго Дня нараджэння (нарадзіўся ён у 1823 годзе) засталася ўжо менш за тры гады, на маю думку, беларускія літаратуразнаўцы, перакладчыкі і выдаўцы пэўна маглі б абмеркаваць юбілейнае выданне ягоных твораў.

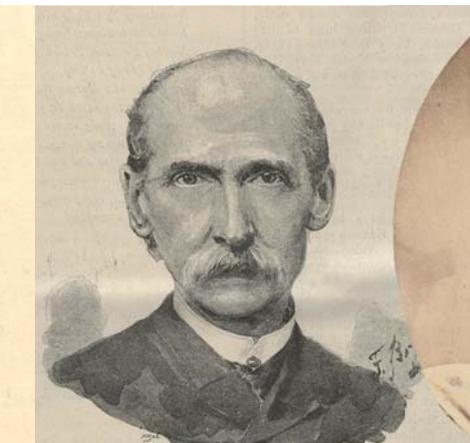
Са свайго боку, каб раскрыць некаторыя новыя звесткі, датычныя сям'і старога беларускага шляхецкага роду Пяткевічаў, герба "Трубы", "К" пачынае публікацыю новага серыяла.

3 клана Пяткевічаў герба "Трубы"

Частка I

Вінцэнт Каратынскі. 1891 год.

Adam Pług
(Antoni Pietkiewicz.)

Адам Пług (Антон Пяткевіч).
Мастак Фердынанд Брыл. 1897 год.

Уладзіслаў Сыракомля
(Людвік Кандратовіч).
1861 год.

Не раз узгадвалася імя Пяткевіча і ў папулярных артыкулах, напрыклад, Людмілы Рублеўскай. Пры гэтым пра сям'ю пісьменніка аўтары публікацый пішуць вельмі мала. Не кажу ўжо пра сам род Пяткевічаў герба "Трубы". Як быццам бы тых цікавых старонак мінулага і не было. Таму пра гэта мы і распавядзем. Тым больш, што сабраныя архіўнага матэрыялы для першага кроку больш, чым дастаткова.

ПАБУДАВАННЕ НА КАМЯНІ ЗАСТАЕЦЦА

У Нацыянальным гістарычным архіве Беларусі (НГАБ) незлічоную колькасць гадоў захоўваецца дваранская справа роду Пяткевічаў герба "Трубы". Прымушаная, як і ўсе іншыя беларускія шляхецкія роды, даводзіць новым расійскім уладам, што яны — "шляхта", Пяткевічы, як і Міцкевічы, Дамейкі, Заны, Чачоты, Рэйтаны і іншыя старанна збіралі любыя дакументы, датычныя іх роду — метрычныя запісы і розныя судовыя паперы. Часам сярод такіх дакументаў было ня мала і фальсіфікатаў. Аб тым, наколькі плённа на глебе падробкі сваіх і чужых даку-

ментаў шчыраваў Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч, у сваіх публікацыях на старонках "К" неаднойчы пісаў гісторык Зміцер Дрозд.

Тым не менш Пяткевічам удалося давесці, што яны "ад прадзедаў спакою вваю" — шляхта. А іх "першапродам", які яшчэ ў сярэдзіне XVII стагоддзя атабарыўся ў Наваградскім ваяводстве, быў каралеўскі ротмістр Пётр-Юры Пяткевіч. Як сцвярджалі ягоныя шматлікія нашчадкі, у 1648 годзе ён меў такую-сякую нерухомаць і ў Віленскім і ў Наваградскім ваяводствах ВКЛ. А жанаты Пётр быў на князёўне Крысціне з Гедройцаў. Адзіны сын Пятра Ян таксама быў каралеўскім ротмістрам. Разам з жонкай Барбарай з Мазалеўскіх Ян валодаў Каменкай, Якубовічамі, Мархоўшчынай, Карашкам, Астраўком і іншымі маёнткамі блізу Клецка. Ян пакінуў двух сыноў — Ваврынца, жана-тага на Юстыне з Сягяёў, і Стафана, жонкай якога стала Сузана з Дастаеўскіх. Ад гэтых двух сыноў было шмат адгалінаванняў. Бо

Ваврынец меў двух сыноў, адзін з якіх, Андрэй, загінуў, вваючы са шведамі. А Стафан — шчысь. Таму аса-чальч за ўсімі нашчадкамі Пятра не самая прстая задача. Але тое, што ўдалося ўстанавіць, часам дае даволі цікавы вынік.

Але спярша пра "франтавіка" Стафана. Прапрапрадзед Антона (Адама Плуга) нібыта выдатна сябе паказаў у бітвах з туркамі, пад Хоцінам і Венай, таму атрымаў патэнт на пакоўніка войск ВКЛ. Шмат хто з нашай шляхты безапеляцыйна сцвярджаў, што іх продкі 1683 года пад Венай "мужна біліся з туркамі пад Венай". Але гісторыкам добра вядома, што войск ВКЛ (каля 10 000 правараных, загартаваных пад Хоцінам ваяроў) у верасні 1683 года пад Венай "не паспела". Ды і асабліва не спяшчалася, бо вёў яго вялікі гетман літоўскі Сапег, які быў настроены да каралі вельмі непрыхільна. Каралеўскі кур'ер прывёз літвінам паведамленне аб "трыумфе" над мусульманскай навалай, калі тыя пляжылі польскія палеткі пад Кракавам, шукаючы "хлеба

штодзённага". Таму нароўні са згадкамі "судовых актаў ашмянскіх судоў" паведамленне аб "мужнасці продкаў пад Венай" паказвае сумніўны, мякка кажучы, характар дакументаў. Дарэчы, пару разоў спасылаліся на Ашмянскія суды і Пяткевічы, але хутка зразумелі, што лепей шукаць больш рэлігійныя доказы. Таму і былі зацверджаны ў шляхецкай годнасці. Але справы гэтай не абмяжоўваецца ўся дакументальная спадчына роду.

га наезд. Дарэчы, праз чатыры месяцы пасля смерці Алойзья нарадзіўся другі сын Ян-Караль. А ў 1765 годзе Альжбета пайшла за Казіміра Пяткевіча.

Але гэтым сваёй перакрыванні нашага героя не абмяжоўваюцца. Другі сын Стафана, "наваградскі стражнік" Міхал (жонка Антаніна з Матусевічаў), меў сына Станіслава, які ажаніўся з Марцыянай з Маеўскіх. На жаль, пакуль не ўдалося ўстанавіць, чыёй з нашчадкаў Міхала Маеўскага яна была дачкой. Але гэтая сям'я была шчыльна звязана з Матэвушам Маеўскім і яго жонкай Ганнай з Арэшкаў. Яны разам выступалі ў справе падзелу маёмасці, якая засталася па бацьку Ганны Язэпу Арэшку. Бо ўлада Язэпа Сузана з Эйдзітовічаў пайшла паўторным шлюбом за Мацея Забэльскага. І гэта мела для яе і яе новага мужа не самыя прыемныя наступствы.

Ещё і яшчэ адзін цікавы момант сваяцтва, толькі на гэты раз непасрэдна Пяткевічаў і Арэшкаў. У згаданага Язэпа быў родны брат Антон, жанаты на Разалі з Козелаў. Іх дачка Разалія, як вынікае са згадак у дакументах, стала жонкай Тадэвуша-Каралі Пяткевіча.

Самая ж праяма лінія продкаў Адама Плуга ідзе ад Рафала (сын Стафана) і Кацярыны з Казлоўскіх. Рафал меў сына Міхала. Габрыэль Пяткевіч, сын Міхала і дзед нашага Антона, меў трох сыноў — Казіміра, Яна і Антона (бацька Адама Плуга). З апошнім звязана маленькая загалка.

Сабе на дапамогу я паклікаў метрычныя кнігі касцёлаў з Наваградчыны, а таксама судовыя "кнігі Наваградскіх гродскага і земскага судоў".

СВАЯК МІЦКЕВІЧАМ

Для мяне самога стала неспадзяванкай тое, што Антон Пяткевіч даводзіць вельмі далёкім сваяком (не кроўным) Адаму Міцкевічу. Аказваецца, адзін з сыноў Стафана Казімір быў жанаты двойчы. Пасля смерці першай жонкі ён ажаніўся з удавой Алойзья Маеўскага Альжбетай з Дыякевічаў. Тут варта нагадаць чытачам, што гісторыю роду Маеўскіх (продкі Адама Міцкевіча па жаночай лініі) мы расказалі ў адпаведным серыяле (гл. №8, 2016 г., №6, 2017г.). Таму я абмяжуюся кароткай гістарычнай даведкай. Алойзья Маеўскі, сын Міхала, быў родным і старэйшым братам Матэвуша (Мацея), дзед па-тата. Алойзья, адміністратар раздзіваўскага маёнтка Цэпра, у 1763 годзе, будучы ў гасцях у знаёмага, дачу адзінай і выпадковай ахвярай начнога разбойна-

У дзень смерці Адама Плуга Уладзіслаў Каратынскі, сын Вінцэса, напісаў для выдання "Kujet Warszawski" (дзе працаваў рэдактарам Адам Пług) пранікнёны артыкул. У ім, падаецца, упяршыню былі апублікаваны цікавыя звесткі пра сям'ю памерлага. Дата нараджэння бацькі Антона Пяткевіча (старэйшага) пазначана як 1768 год. Але з пэўных крыніц вядома, што сам бацька Плуга меў метрыку свайго хросту, які адбыўся 16 студзеня 1775 года ў Станькаўскай уніяцкай царкве. На жаль, знайсці метрыку пакуль не ўдалося. А метрычная кніга той царквы за гэты час не захавалася. Такая разбежка ў гадах падаецца даволі дзіўнай. І пакуль не знаходзіць тлумачэння.

СЯМ'Я АНТОНА ПЯТКЕВІЧА

Бацька пісьменніка быў жанаты двойчы. Нам удалося ўстанавіць імя першай жонкі. У 1801 годзе, 1 студзеня ў двары Мямявічы Антон ажаніўся з Юстынай з Ліндэркаў (прозвішча напісана нечытэльна, таму,

У музеі Стаброўскага

былі карціна Верашчагіна і аўтографы Талстога ды Пушкіна...

2 лістапада споўнілася 150 гадоў з дня нараджэння заснавальніка Слонімскага краязнаўчага музея, археолага, гісторыка, вынаходніка, вайскоўца, аднаго са знакамітых слонімкаў ХХ стагоддзя Язэпа (Юсіфа Юсіфавіча) Стаброўскага.

Язэп Стаброўскі нарадзіўся ў Слоніме. У сямейным альбоме, які захоўваецца ў сваякоў, ёсць цікавыя і каштоўныя здымкі яго дзеда. Пад фатаграфіяй у альбоме напісана: “Вікенці сын Мацея Стаброўскі, рэгент земскі, гаспадар маёнтка “Кулікі”. Памёр у 1868 годзе. Пахаваны ў пабудаванай за яго сродкі ўніяцкай царкве ў Мілавіцах.

Этнаграфічная зала Слонімскага краязнаўчага музея.

магчыма, памылка). 8 сакавіка 1807 года Юстына памерла. Але перад гэтым паспеда нарадзіць трох дзятак. Першай была дачка — Тарэза-Схаластыка-Фаўстына (хрост 18 кастрычніка 1802 года), яе кумам стаў Вінцэнт Корсак, а асістэнтам на хросце Лявон Маджарскі, дырэктар Слушкар персярні і дзед Станіслава Манюшкі з боку маці. За ёй нарадзіўся сын Ян-Валеры-Тэафіл (хрост 29 лістапада 1803 года). Сын Аляксандр-Напалеон, якога ахрысцілі 9 студзеня 1806 года, празь які толькі месяц і 4 лютга памёр. Выбар для сына імянаў двух імператараў, расійскага і французскага, нібы стаў для хлопчыка злым рокам. Вельмі цікава, што яго кумам быў згаданы вышэй існавалым Віцэнт Корсак, гаспадар Мянчавічаў і будучы муж цёткі кампазітара Станіслава Манюшкі Марыяны! Дарэчы, бацькі і старэйшыя браты і сёстры Адама Плуга не раз бачылі ў Мянчавічах продкаў кампазітара — бабку Еву, бабку Часлава і іншых.

Калі Антон Пяткевіч ажаніўся з Сузанай з Рагазінскіх, пакуле не ўстанова. Але ўдалося ўстанавіць імяны васмі дзяцей, якія нарадзіліся ў другім шлобе.

Тэафіла-Вікторыя нарадзілася і была ахрышчана адной вадой 19 снежня 1809 года. Дапоўнілі хрост святым аляям 22 лютага 1810-га. Асітавала на хросце Ганна Манюшка. За ёй у 1812 годзе нарадзіўся Канстанцін. 3 снежня 1814 года нарадзіліся блізныя — Канстанцін-Аляксандр і Генрых. Дапаўненне хросту Канстанціна і блізнят адбылося 12 лютага 1815 года. Далей прыйшла чарга Станіслава-Эдуарда, які нарадзіўся і быў ахрышчаны адной вадой 8 мая 1816-га, (дапаўненне хросту 20 студзеня 1818 г.). Фелікс-Рай-мунд прыйшоў на свет 30 жніўня 1820 года, але дапаўненне хросту адбылося 3 снежня 1832 года. Разам з Феліксам дапоўнілі хрост і нашага Антона-Дыянзія, які нарадзіўся 11 кастрычніка 1823 года. Апошнім, як палеацха, нарадзіўся Юльян-Апалінары (24 ліпеня 1830 года). З метрык вынікае, што першы хрост некаторыя дзеці Антона Пяткевіча атрымлівалі ад уніяцкага святара, а дапаўненне хросту праводзіў каталіцкі ксёндз. Так было, нагадаю, і са старэйшымі сястрой і братам Ігнаці Дамейкі. На ўсялякі выпадак дадам, што даты ў метрыках прыведзены па Юльянскім календары, якім у тых часах карысталася Расійская імперыя. Таму мы адначаем дзень нараджэння Адама Плуга 23 кастрычніка.

К

ад князя падарунак: гісторыю палка з уласнаручным подпісам. Пераведзены ў артылерыю з 1895 года. Шмат гадоў з’яўляўся справаводам, а пасля загадчыкам гаспадаркі батарэі і палка. Загалваў афіцэрскім сходам і бібліятэкай. З’яўляўся сябрам, а затым старшынёй брыгаднага суда і сябрам суда таварыства афіцэраў. Уздзельнічаў у дзвюх палітычных пазыцках 1910 года, якія мелі задачай рэаганасцыроўку ў часткаў рэк Віслы і Варты з мэтай знішчэння кропаў Варшавы і Брэста, неабходнасць чаго пацвердзілася ў вайне 1914 года — абдзелу гэтыя кропаў былі здадзены без бою...”

Дзякуючы сваім здольнасцям, Язэп Стаброўскі атрымаў магчымасць яшчэ закончыць Польшкі калёжскі корпус, Маскоўскага археолагічнага інстытута і Вышэйшыя археолагічныя курсы пры Самарскім універсітэце. Быў членам-карэспандэнтам Віленскага аддзялення Маскоўскага археолагічнага таварыства і сябрам Яраслаўскага археолагічнага таварыства.

Першую сусветную вайну Язэп Стаброўскі завяршыў у чыне палкоўніка. Пасля кастрычніцкага перавароту ў Расіі служыў у Чырвонай Арміі. Але з цягам часу навуковыя інтарэсы ўзялі верх над прафесійна-ваеннымі, хоць Язэп Язэпавіч да канца сваіх дзён не здымаў з плячэй шыняля. А ў “Паслужным спісе” палкоўніка Стаброўскага значыліся ордэны і знакі ўзнагарод: св. Станіслава 2-й і 3-й ст., св. Ганны 3-й ст., св. Ганны 2-й ст. з мячамі, св. кн. Уладзіміра 4-й ст. і іншыя.

У Еўропе пазайздросцілі

У 1921 годзе Язэп Стаброўскі вяртаецца на родную Слонімішчыну і ўсе свае сілы і веды аддае даследаванню роднага краю. Ён збірае ўсё, што, на яго погляд, уяўляла гістарычную каштоўнасць. У калекцыі Язэпа Стаброўскага былі такія экспанаты, якія магі б упрыгожыць стэнды і залы найлепшых музеяў Еўропы: багатая калекцыя крамяністых і каменных вырабаў часоў мезаліту і неаліту, галава старажытнаславянскага ідала, аўтографы Карамзіна, Дзяржавіна, Льва Талстога, два лісты Пушкіна да яго жонкі Наталлі Ганчаровай, гістарычныя рукапісы і многія многія іншыя экспанаты. У Літаратурны музей СССР, згодна прадлісанню Народнага Камісарыята Асветніцтва 13 чэрвеня 1940 года № 0-11м па акту № 114 чэрвеня, былі перададзены: “Пісьмо паэта Гаврыіла Дзяржавіна по дзелу о примирении маиорши Ширшиной с майор. Фон Бригеном 10 мая 1793 г.”; “Ордер Гаврыіла Дзяржавіна Яраславск. Губ. Прокурору Бранту по дзелу о преслед. купцов Кокцева и Холщевникова 1 дек. 1802 г.”; “Пісьмо паэта А. Пушкіна Анаанью с просьбой о назначении дня когда можно будет окончить дело. Не датировано. — Извещение о смерти поэта и приглашение на отпевание тела”; “Аўтограф графа Льва Толстога из письма его к художнику Ивану Кирилловичу Пархоменко в 1910”. На аснове пастановы Баранавіцкага аблвыканкама ад 15 кастрычніка 1940 года № 1219 па акту 13 лістапада 88 экспанатаў былі перададзены ў Баранавіцкі музей мастацтва. Сярод іх можна вылучыць старажытнаўраўскае рэлігійнае пісанне “Meigle”, пазлоцаны барельеф з надпісам “EneaeatotesesaventuresDidon”, келіх неапалітанскага караля Міурата з надпісам “Afi nquepousdominionssurlemonde”, келіх з зялёнага шкла ўніяцкага архіепіскапа Галубовіча, 20 гравюр і іншыя музейныя экспанаты.

Слоніміскі ідал, знойдзены Язэпам Стаброўскім.

Калекцыя (дз. 1915). Выява іх у Слонімі ў 1937. Калекцыя (дз. 1915). Выява іх у Слонімі ў 1937.

РАДАВОД

Бацька Язэпа Стаброўскага Юсіф удзельнічаў у венгерскай, турэцкай і севастопальскай войнах. Штабс-капітан Мурамскага палка Юсіф Вікенцьевіч Стаброўскі быў паранены падчас бітвы пад Севастопалем і звольнены са службы па раненні ў 1859 годзе. Пахаваны ў вёсцы Орлавічы на Слонімішчыне.

Маці Язэпа Стаброўскага Людвіка была родам з князёў Масальскіх. Памерла ў 1902 годзе, пахавана побач з мужам у Орлавічах. Дарэчы, бацька Людвікі Стаброўскай Апоўль Масальскі прымаў актыўны ўдзел у паўстанні 1863 года. За гэта Мураўёў-вешальнік заслаў яго ў Нерчынскай руднікі. І родны брат маці Карл Масальскі таксама ўдзельнічаў у гэтым паўстанні. Ён быў камандзірам аднаго з атрадаў Кастуся Каліноўскага.

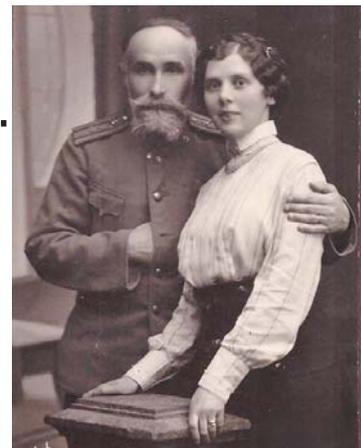
СЯБРЫ

У 1888 годзе Язэп Стаброўскі стаў курсантам Аляксандраўскага ваеннага вучылішча. Тут ён пазнаёміўся з будучым вядомым рускім пісьменнікам Аляксандрам Купрыным. Яны шыра пасябравалі. А потым, калі Стаброўскі жыў на Слонімішчыне, доўга перапісаліся. Наш зямляк запрашаў яго ў госці ў вёску Орлавічы. Але, на жаль, Купрын на Слонімішчыне так і не пабываў.

Адзначу, што Язэп Стаброўскі таксама перапісваўся і з Львом Талстым. А ў час ганення Льва Талстога расійскім уладам Стаброўскі напісаў яму шырае пісьмо ў знак падтрымкі. У палку, дзе служыў Стаброўскі, гэтым учынкам былі ўсе здзіўлены.

КАР’ЕРА

У сваёй аўтабіяграфіі Язэп Стаброўскі пісаў: “У бытнасць на вайсковай службе ў 81-м пяхотным Апшэронскім палку з 1891 да 1895 года загалваў палкавой швальяніі. З’яўляўся палкавым інструктарам па сапёрнай справе. Па даручэнні штафа Апшэронскага палка вялікага князя Георгія Міхайлавіча рабіў фатаграфічныя здымкі месца Дагестана, дзе Апшэронскі полк вёў баі з Шамілем, для гісторыі палка. За гэтую працу атрымаў

Язэп Стаброўскі з жонкай Веранікай Давідоўскай. 1916 год.

ПОМНІК ДАХРЫСЦІЯНСКАЙ ПАРЫ

Што датычыць, напрыклад, каменнага ідала, дык пра яго Язэп Стаброўскі напісаў нават даследчы артыкул і змясціў у красавіцкім нумары часопіса “Беларусь” за 1946 год. Ён пісаў: “У ваяцкіх Слоніма, на выгане, дзе ніколі не было ніякіх будынкаў, у 1934 годзе пракапвалі новую Альбярыцкую вуліцу. У час выкапкі катлавана пад будоўлю фундамента для жыллёвага дома на глыбіні каля паўметра была знойдзена каменная галава, якая цяпер знаходзіцца ў Слоніміскім гісторыка-краязнаўчым музеі.

Знойдзены аб’ект, высечаны з ракавістага вапняка, уяўляе з сябе мужчынскую галаву з плоскім тварам, шырокім носам, без вусоў і з заостранай бародкай. Памеры яго невялікія — 46 см у вышыню, даўжыня 22 см, шырыня — 15 см. Шыя гэтай галавы мае выгляд кліна для ўстаноўкі ў пні дрэў ці, можа, у спецыяльна выраблены каменны пастамент. Нельга меркаваць, што галава адбита ад якой-небудзь статуі, бо няма ніякага злому, а клін выраблены вельмі выразна.

Параўнанне знойдзенай галавы з фігурамі святых у суседніх касцёлах сведчыць, што паміж імі няма ніякага падобства. Іншыя веравызнанні, як праваслаўнае, мусульманскае і яўрэйскае, зусім забараняюць ужыванне якіх бы то ні было фігур у мэтах рэлігійных. Такім чынам гэтая галава з’яўляецца помнікам дахрысціянскай пары...”

Нават сёння слоніміцы сталага ўзросту расказваюць, што аднойчы, вяртаючыся дамоў, Стаброўскі стаў сведкам падзення метэарыта, які ўпаў непадалёку ад вёскі Азярніца. Пошукі працягваліся амаль паўстагоддзя, але метэарыт усё ж быў знойдзены і дастаўлены ў музей.

Восенню 1924 года Язэп Стаброўскі арганізаваў у Слоніме выставу старадаўніх дакументаў і кніг, якія збіраў шмат гадоў. Выстава выклікала вялікую цікавасць у наведвальнікаў, асабліва сярод моладзі. Пасля яе закрыцця ўвесь сабранны археолагічны матэрыял і каштоўную калекцыю вырабаў каменнага веку Стаброўскі паклаў у аснову гісторыка-краязнаўчага музея, які расчыніў дзверы перад наведвальнікамі ў верасні 1929 года. На акрыццё музея прыязджаў нават прэзідэнт Польшчы Ігнаці Масціцкі.

Спраўдны росквіт музеяў Стаброўскага набыў у канцы 1939 года і на пачатку 1940-х гадоў. Жыхары горада і раёна ахвотна наведвалі музей. Дзякуючы нашаму гісторыку і краязнаўцу ён узабагаціўся драгімі калекцыямі — мінералагічнай і палеаналагічнай, выставамі па гісторыі і рэлігіі, карцінамі, нумізматыкай, этнаграфічным матэрыялам. Усё складалася даволі добра, але раптам вайна. У чэрвені 1941 года гаспадарамі ў Слоніме ўжо былі немцы. І ўсё ж 2 кастрычніка 1942 года на Паркавай вуліцы, 42 у старажытным горадзе над Шчарай музей зноў адчыніў свае дзверы. Давайце, напрыклад, паспрабуем уявіць гэты музей у кастрычніку 1943 года.

Сяргей ЧЫГРЫН

Фотаздымкі з архіва аўтара

МУЗЕІ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.";
■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.";
■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.";
■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.";
■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.";
■ "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.";
■ "Сувет Язэпа Драздовіча".
Выставы:
■ Персанальная выстава Уладзіміра Вішнеўскага "Лесвіца ў неба"

(графічныя работы і скульптуры мастака) — да 29 лістапада.
■ Выстава твораў Дар'і Карпавай "Вітамін Жывіпіс" — да 10 студзеня 2021-га.
■ Выстава твораў беларускіх мастакоў "Малая радзіма — Вялікая зямля" — да 18 лістапада.
■ Выстава "Нямецкі жывіпіс і гравюра XVII — пачатку XX стагоддзя" — да 15 лістапада.
■ Сумесны культурна-адукацыйны праект-квэст Нацыянальнага мастацкага музея і Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны "Аб Вялікай Айчыннай..."
■ "Фердынад Рушчыц": віртуальная выстава да 150-годдзя з дня нараджэння.
■ Віртуальная выстава "Юбілей беларускага камсамола".
■ Віртуальная выстава "Юбілей беларускага камсамола" прысвечаная 100-годдзю ЛКСМБ — на сайце музея.
Філіялы музея
МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX СТ."
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная,

33а. Тэл.: 327 88 78.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзбы".
■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.".
■ Выстава "Эпоха рамантыкаў. Ваньковіч і яго час" — да 19 лютага 2021-га.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў в. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Повязь часоў", якая знаёміць з багаццем вобразаў традыцыйнага ручніка.
■ Займальныя майстар-класы па саломалляцтву, выбаў традыцыйных лялек, пляценні паясоў (бранзалетаў). Патрапіць на майстар-клас можна ў любы працоўны дзень музея: серада-нядзеля з 10.00 да 17.00. Папярэдні запіс абавязковы.
■ Праграма "На Каляды ў музей" (транспарт ад школы да музея і назад, экскурсія, майстар-клас па саломалляцтву, выступленне калядоўшчыкаў, майстар-клас па традыцыйных танцах, народных гульнях, пачастунак ды шмат іншага). Папярэдні запіс абавязковы.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл. +375 (17) 203 07 92, +375 (29) 144 07 92, +375 (17) 327 11 66. Музей працуе: аўторак, серада, пятніца, субота, нядзеля — з 10.00 да 18.00 (касы да 17.30), чацвер — з 12.00 да 20.00 (касы да 19.30) панядзелак — выхадны.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Сталінград 1942 — 1943. Беларусы на абароне горада" — да 21 снежня.
■ Часовая экспазіцыя

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:
магазіны "Белсаюздрук" кіеўскі "Белсаюздрук"
Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына". ст.м. "Няміга", вул. М. Багдановіча.
Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі". Праспект Пераможцаў, 5. вуліца Рабкораўская, 17.
Праспект Незалежнасці, 44. Праспект Незалежнасці, 68, В.
Вуліца Валадарскага, 16. Вуліца Лабанка, 2.

"Зброяй мастацтва" (савецкая графіка і карыкатура з фондавай калекцыі перыяду 1939 — 1945 гг.), прымаркаваная да 76-годдзя стварэння музея — да 27 лістапада.

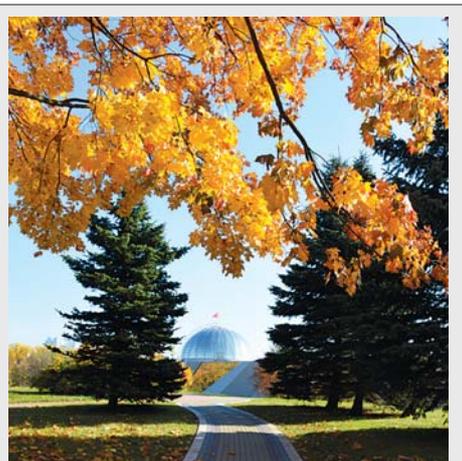
НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выставачны праект "Сапраўднае" мастакоў міжнароднага грамадскага аб'яднання "Еўразійская мастацкая садружнасць" — да 28 лютага 2021-га.
■ Выставачны праект "Пасядзім з густам!" (фатэлі і крэслы XVIII — XX стст. з фондаў музея-запаведніка) + квэст-віктарына "Пасядзім, падумаем". Па папярэдніх заяўках). Да 5 красавіка 2021-га.
■ Міжнародны выставачны праект "Castrum doloris. Пахавальны цырыманіяль нясвіжскага двара". У складзе пастаяннай экспазіцыі.
■ Міжнародны выставачны праект "Даспехі радзівілаўскага Нясвіжа" (артэфакты з калекцыі Музея Фіцвільяма Кэмбрыджскага ўніверсітэта, Нацыянальнага гістарычнага музея і Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Нясвіж"). У складзе пастаяннай экспазіцыі.
Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці

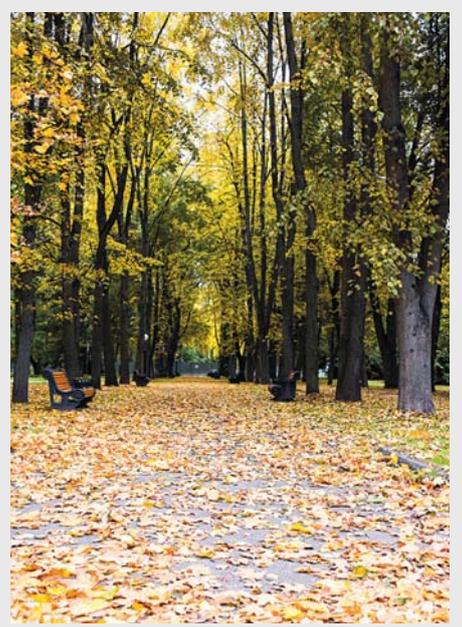
ПА ПЫТАННЯХ РАЗМІШЧЭННЯ РЭКЛАМЫ ў ГАЗЕЦЕ "КУЛЬТУРА" звяртайцеся па тэлефоне +375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41 альбо пішыце на электронны адрас [kultura@tut.by!](mailto:kultura@tut.by)

Вул. Гейсіка, 1.
■ Фотавыстава Віталія Некрашэвіча "Зямля пад белымі крыламі" — з 14 кастрычніка да 7 снежня.
Ратуша г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Квэст "Выходкі старога захавальніка". Па папярэдніх заяўках.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР" г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Тэатралізаваная экскурсія "Мірскі замак і яго ўладальнікі: шлях праз стагоддзі".
■ Экскурсія з элементамі дэгустацыі "У гасці да Пана Каханку".
■ Экскурсія з элементамі анімацыі і дэгустацыі "Мірскі замак. Гісторыя. Культура. Дэгустацыя".
■ Тэматычная экскурсія з элементамі квэста для дваіх "Інтрыгі Купідона".
■ Музейныя камунікатыўныя праграмы: "Табе, нашчадак, у добры дар...", "Ад усяго сэрца — самы лепшы пачастунак", "Капрызы моды ракако".
■ Дзіцячая тэатралізаваная экскурсія "Чароўная гісторыя ў Мірскім замку".
■ Правядзенне вясельных цырымоній, святкаванне гадавіны вясялля.
■ Музейная фотопляцоўка.
■ Восенскі сезон канцэртаў Бельдзяржфілармоніі.
■ Квэст "Таямніца двух куфраў".

"Пра навуку" ад Якуба Коласа

"Заціхаюць гоні і даліны, // Павучкі наткалі павуціны // Ды развесілі на сонцы // Свае беляя красеніцы..."
Як тут не прыгадаць радкі з верша Якуба Коласа, звернутыя да дзетка. А яны ж ведаюць, што 3 лістапада мы адзначалі чарговую дату з дня народзінаў нашага слаўтага класіка. Так што: "Прыступіце, дзеці, да навукі, // Каб было ўсё акуртна, // Каб вучыцца на "выдатна".
Фота Тацяны МАТУСЕВІЧ

ТЭАТРЫ

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 154 04 44.
■ 14 — "Кар'ера доктара Рауса" (трагікамедыя) В.Марціновіча.
■ 16 — "Профіт" (трагікамедыя з жыцця дзяржслужачых па матывах "Даходнага месца" А. Астроўскага). Прэм'ера.
■ 17 — "Чарнобыльская малітва" С.Алексіевіч (сумесны франка-беларускі праект).
■ 18 — "Гэта ўсё яна" (драма) А.Іванова.
■ 19 — "Дзед" (трагікамедыя) В.Паніна.

■ 20 — "Сіндром Медзі" (трагедыя) Ю.Чарняўскай.
■ 21 — "Сірожа" (жыццё ў дзвюх эпохах) Ю.Чарняўскай. Прэм'ера.
ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"
г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 14 — "Вясёлы Дарафей" (інтэрактыўная казка) Н.Гернет. Пачатак аб 11-й.
■ 15 — "Насарог і Жырафа" (гісторыя незвычайнага сяброўства) Х.Гюнтера. Прэм'ера. Пачатак аб 11-й.
■ 21 — "Умка" (пірычна-пясчотная гісторыя) Ю.Якаўлева. Пачатак аб 11-й.